

Specialstudier

December 2023

Pris- och kostnads-
utvecklingen 2019–2023:
Analys med en prismodell

Specialstudie

Pris- och kostnadsutvecklingen 2019–2023: Analys med en prismodell

KONJUNKTURINSTITUTET
FLEMINGGATAN 7, BOX 12090, 102 23 STOCKHOLM
TEL: 08-453 59 00
REGISTRATOR@KONJ.SE, WWW.KONJ.SE

DNR: 2023-515

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

I **Hållbarhetsrapporten** analyserar vi den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **Working paper**, **KI-kommentar** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

Regeringen har gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera prissättningen hos svenska företag i förhållande till kostnadsutvecklingen, se regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Konjunkturinstitutet, Fi2023/02050. Denna specialstudie utgör en del av det uppdraget.

Specialstudien är författad av Erik Glans, Peter Svensson och Hedda Thorell.

Stockholm den 18 december 2023

Albin Kainelainen
Generaldirektör

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Prismodellens begränsningar.....	9
3	Metodbeskrivning.....	12
4	Baskalkyl.....	15
4.1	Antaganden.....	15
4.2	Modellresultat för konsumentpriser.....	16
4.3	Prisutveckling i producentled.....	20
4.4	Tidsserie över modellskattningar.....	26
4.5	Utvecklingen i andra priser än konsumentpriserna.....	27
4.6	Inköpskostnader.....	28
5	Alternativa kalkyler.....	33
	Referenser.....	36
	Bilaga 1: Antaganden och resultat för baskalkyl från andra kvartalet 2019.....	37
	Bilaga 2: Antaganden och resultat för kalkyl från andra kvartalet 2022.....	44
	Bilaga 3: Jämförelse av prisutveckling i baskalkyl och partiella kalkyler.....	54
	Bilaga 4: Produktkoder och konsumtionskategorier.....	59

1 Sammanfattning

Konjunkturinstitutet har fått i uppdrag av regeringen att analysera hur priserna har utvecklats i förhållande till kostnaderna inom bland annat dagligvaruhandeln.¹ Denna specialstudie utgör en del av redovisningen av detta uppdrag och använder en input-output-baserad prismodell för att analysera frågan. Med hjälp av modellen beräknas en teoretisk prisutveckling utifrån den kostnadsutveckling på insatsvaror och arbetskostnader som varit. De modellbaserade beräkningarna jämförs sedan med den faktiska prisutvecklingen. Modellen täcker hela ekonomin och resultat för samtliga branscher inom näringslivet redovisas. Dagligvaruhandeln i sig kan dock inte särredovisas av datatillgänglighetsskäl. I stället redovisas resultat för prisutvecklingen på livsmedel, jordbruksvaror, för handeln totalt och för samtliga andra produkter i ekonomin.

Huvudfokus i denna studie är perioden från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023. Efter 2019 inträffade både covid-19-pandemin och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Dessa händelser i kombination med andra faktorer ledde till stora kostnadsökningar för företagen. Tidsperioden är vald för att kunna fånga upp hela effekten av kostnadsökningarna från 2020 till första halvåret 2023.

MODELLEN INDIKERAR ATT DE SAMLADE KONSUMENTPRISERNA UTVECKLATS UNGEFÄR I LINJE MED KOSTNADERNA

En slutsats i denna specialstudie är att de samlade konsumentpriserna enligt modellberäkningen har ökat ungefär i linje med kostnaderna från det andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023. Sett till enskilda produkter är variationen dock stor. Vissa priser har ökat mer än de modellberäknade kostnaderna medan andra har ökat mindre. Tabell 1 visar några av de konsumentpriser där avvikelsen varit störst mellan den faktiska utvecklingen och den modellberäknade utvecklingen. Att den samlade konsumentprisökningen har varit ungefär i linje med vad som beräknas vara förenligt med kostnadsökningen beror alltså på att skillnaderna tar ut varandra. Lägre prisökningar på vissa produkter (framför allt tjänster) har motverkat effekten av högre prisökningar på andra produkter (främst varor), som har stigit mer i pris än de beräknade kostnaderna. En separat kalkyl visar att den samlade konsumentprisutvecklingen även under den kortare perioden från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023 har varit ungefär i linje med kostnadsökningen.

Prismodellen ger mest tillförlitliga resultat för den samlade prisutvecklingen. Resultaten är mindre säkra för enskilda produkter och branscher. Att de samlade konsumentpriserna har utvecklats ungefär i linje med kostnaderna är alltså en slutsats som är mer tillförlitligt än att priserna i någon enskild bransch har ökat mer eller mindre än kostnaderna. Det går därför inte dra alltför långtgående slutsatser utifrån modellens resultat för enskilda produkter och branscher utan att komplettera med andra data och analyser.

---

¹ Uppdraget är att " ... analysera hur priserna har ökat i förhållande till kostnaderna inom bl.a. dagligvaruhandeln. Myndigheten ska avgöra vilka andra branscher som bör omfattas av analysen". Se Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Konjunkturinstitutet, enligt Regeringens ändringsbeslut den 22 juni 2023. Regleringsbrevet finns på www.esv.se.

Tabell 1 Konsumentpriser för utvalda konsumtionskategorier

Procentuell utveckling andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 respektive procentenheter

	Modell	Faktisk	Differens
Möbler och inredning	16,3	31,5	15,2
Varor och tjänster för hushållsunderhåll	17,1	27,6	10,5
Uppvärmning	21,3	29,6	8,3
Bostadsreparation	19,3	27,4	8,1
Livsmedel	22,8	28,8	6,0
Vård & utbildning	17,0	10,7	-6,3
Hyra och bostadsrättsavgift	13,8	6,8	-7,0
Fritidsvaror	16,5	6,9	-9,6
Transporttjänster	38,1	23,4	-14,7
Kommunikation	11,1	-7,3	-18,4

Anm. Tabellen visar prisutvecklingen i konsumentled baserad på kostnadsutvecklingen i baskalkylen för andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 jämfört med den faktiska utvecklingen under samma period. Differensen avser faktisk utveckling minus modellberäknad utveckling. Tabellen visar kategorier där differensen är större än +/-5 procentenheter. Den faktiska utvecklingen avser konsumtionsdeflateror enligt nationalräkenskaperna. Bank- och försäkringsavgifter har inte tagits med i denna tabell på grund av svårigheten i att mäta både kostnader och priser för tjänstekategorin. En fullständig redovisning finns i tabell 21.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

VARUPRISERNA I PRODUCENTLED HAR ÖVER LAG STIGIT MER ÄN DE MODELLBERÄKNADE KOSTNADERNA MEN PRISERNA PÅ FLERA TJÄNSTER HAR ÖKAT MINDRE

För att analysera i vilket led som prisökningar till konsumenter har uppstått görs även en analys av prisökningarna i producentledet. Priserna i producentled avser det företagen får betalt i försäljningen av sina produkter exklusive skatter, subventioner och handelns påslag.² Den faktiska utvecklingen av vinstandelarna används som ett komplement och som en avstämning vad gäller prismodellens resultat för producentpriserna.³ Om priserna har ökat mer än kostnaderna enligt modellberäkningen och branschen ifråga har haft en stigande vinstandel så indikerar det att företagen har höjt priserna mer än kostnaderna, även om någon helt säker slutsats inte kan dras, bland annat eftersom vinstandelarna inkluderar vissa kostnader för kapital. Samstämmigheten mellan modellresultaten och den faktiska utvecklingen av vinstandelen är generellt sett ganska stor. Tabell 2 visar några av de produkter där avvikelser varit störst mellan den faktiska utvecklingen och den modellberäknade utvecklingen. Skillnaden är störst för stål- och metallprodukter, övriga maskiner samt jordbruk, skogsbruk och fiske. I dessa branscher har vinstandelen också ökat under samma period. Åt det andra hållet indikerar modellberäkningarna att exempelvis företag inom hotell- och restaurangverksamhet liksom tjänster inom juridik, ekonomi och teknik har höjt priserna mindre än kostnaderna under perioden. I dessa branscher har vinstandelen också sjunkit.

² Se rutan "olika prisbegrepp" för en närmare förklaring.

³ För en beskrivning av vad en vinstandel är, se Konjunkturinstitutet (2023).

Tabell 2 Producentpriser och vinstandelar för utvalda produkter

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023, procentenheter respektive förändring i standardavvikelser.

SPIN-kod	Beskrivning	Modell	Faktisk	Differens	Vinstandel förändring
24-25	Stål och metall	31,8	46,7	14,9	1,0
28	Övrig maskinindustri	12,0	25,3	13,3	1,1
1-3	Jordbruk, skogsbruk, fiske	16,6	24,1	7,5	1,7
22-23	Gummi- och plastvaror, samt icke metalliska mineraliska produkter	31,6	36,6	5,0	-0,6
69-75	Juridik, ekonomi, teknik	17,7	11,5	-6,2	-0,8
55-56	Hotell- och restaurangtjänster	25,6	16,9	-8,7	-1,0

Anm. Värden för 'modell' i tabellen avser resultaten för priserna i producentled från de partiella kalkylerna för kostnadsutvecklingen från det andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023. Den faktiska prisutvecklingen är hämtad från statistiken producentprisindex respektive tjänsteprisindex. Differensen avser den faktiska utvecklingen minus den modellberäknade utvecklingen. Läs hela rapporten för att få en fullständig förståelse för hur resultaten ska tolkas och vilka antaganden som ligger till grund för beräkningen. Värden för vinstandelens förändring i tabellen är uttryckt i standardavvikelser. Fullständiga resultat finns i Tabell 7.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

I tabell 2 visas prisutvecklingen i producentled, vilket inte är detsamma som priserna som kunder betalar i butik. När konsumenter köper varor i butik så tillkommer handels påslag på priset. Huruvida detta påslag har höjts mer eller mindre än handelsföretagens kostnader är svårt att avgöra. I modellen beräknas ett pris för själva påslaget, och utvecklingen av detta pris visar hur mycket handeln behöver höja sitt påslag för att kompensera för de kostnadsökningar handeln själva möter (ökade hyror, elkostnader, personal, med mera). Det finns dock ingen motsvarighet till modellens pris för handelspåslaget i varken KPI-statistiken eller statistiken för producentpriser (PPI-statistiken) som modellresultatet kan jämföras mot.

Priserna på bearbetade livsmedel har enligt modellberäkningarna ökat mer än kostnaderna i både producent- och konsumentled. Därmed kan man dra en tentativ slutsats att stora prisökningar på livsmedel i producentled åtminstone till del förklarar varför konsumentpriserna på livsmedel har ökat mer än vad modellen beräknar är förenligt med kostnadsökningarna. I vilken grad förändringar i handels påslag har bidragit till prisutvecklingen är däremot svårare att säga.

KALKYLER VISAR ATT KOSTNADSÖKNINGEN DE SENASTE ÅREN HAR VARIT EXCEPTIONELLT STOR

Modellberäkningar för utvecklingen i priser och kostnader från 2005 till 2019 visar att den senaste periodens kostnadsökning har varit exceptionellt stor. Resultaten visar också att diskrepansen mellan den faktiska prisutvecklingen och den modellberäknade kostnadsökningen har varierat en del över tid. Skillnaden mellan pris- och kostnadsutvecklingen 2019–2023 är inte anmärkningsvärd relativt den historiska variationen. Vid enstaka tidigare episoder då kostnaderna har ökat relativt mycket har priserna dock ökat mindre i förhållande till kostnaderna. Att skillnaden mellan den faktiska konsumentprisökningen och den beräknade kostnadsökningen är mindre nu kan möjligtvis vara en indikation på att företagen denna gång har varit något snabbare med att föra vidare sina kostnadsökningar till konsumenterna. Ur ekonomisk synvinkel är det rimligt att förvänta sig att kostnadsgenomslaget på priserna blir större under perioder med stora kostnadsökningar. Anledningen är att företag som inte justerar sina priser gör större förluster i absoluta tal ju större kostnadsökningarna är. Stora kostnadsökningar skapar därmed en större press på företagen att snabbt höja sina priser.

KALKYLER VISAR ATT IMPORT- OCH ENERGIPRISERNA BARA FÖRKLARAR EN DEL AV KOSTNADSÖKNINGEN FRÅN 2019

Modellberäkningarna visar att över hälften av konsumentprisökningen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 kan förklaras av ökade arbetskostnader (enhetsarbetskostnader). Högre importpriser står för en något mindre andel av kostnadsökningen än arbetskostnaderna gör. Energipriserna förklarar bara en liten del av den totala prisökningen i konsumentled under perioden. Anledningen är att energipriserna fallit tillbaka en del efter den stora prisuppgången 2021 och 2022.⁴

RAPPORTENS DISPOSITION

Specialstudien inleds med en redogörelse för prismetodens begränsningar och hur resultaten bör tolkas. Därefter följer en kort metodbeskrivning. Avsnitt 0 avhandlar i huvudsak antaganden och resultat för baskalkylen för perioden från 2019 till 2023. Redovisningen är uppdelad på konsumentpriser, producentpriser och andra priser i ekonomin. En mer utförlig metodbeskrivning med samtliga antaganden och resultat finns i bilaga 1. Avsnitt 4.4 redovisar jämförelseberäkningar för tidigare perioder. En fördjupning om vad som drivit kostnaderna för inköpta varor och tjänster görs i avsnitt 4.6, med särskilt fokus på kostnadsutvecklingen för livsmedelsindustrin. Avsnitt 5 redogör kortfattat för resultaten i alternativa kalkyler med alternativa antaganden och för andra perioder. Bilaga 2 och 3 kompletterar denna kortfattade redogörelse med en utförligare beskrivning av antaganden och resultat för de alternativa kalkylerna.

---

⁴ Data till modellberäkningarna sträcker sig fram till och med andra kvartalet 2023. Effekterna av uppgången i elpriserna under slutet av 2023 är alltså inte med i beräkningen.

2 Prismodellens begränsningar

MODELLEN ÄR INTE EN PERFEKT AVSPEGLING AV VERKLIGHETEN

Beräkningarna är gjorda på en relativt aggregerad nivå och bygger på ett antal förenklande antaganden. Resultaten ska därför ses som indikativa och inte som ett definitivt svar på om konsumentpriserna har ökat mer än kostnaderna under de studerade perioderna.

Beräkningarna ger inget definitivt svar

Det finns flera andra tänkbara datakällor och metoder som kan användas för att besvara frågeställningen och denna rapport gör inget anspråk på att ge ett definitivt svar på om priserna har förändrats mer än vad som kan motiveras av ökade kostnader. Resultaten i denna rapport bör ses som en pusselbit som i kombination med andra data och analyser kan ge ett svar på frågeställningen. Att data på relativt aggregerad branschnivå, och inte företagsnivå, används innebär att denna rapport ger ett övergripande svar på frågeställningen.

Vidare analyseras den tidsperiod som det hittills finns data för och det är tänkbart att metoden skulle kunna ge ett annat resultat om analysen kunde sträckas ut ytterligare några kvartal. Detta kan vara viktigt eftersom det råder stor osäkerhet om hur företagens prissättning fungerar vid hög inflation. Det kan ta tid för ökade kostnader att slå igenom i konsumentpriserna. Det kan vara en förklaring till att kostnadsgenomslag kan se större eller mindre ut beroende på vilka tidsperioder som studeras.

Vad som ingår i begreppet ökade kostnader är heller inte helt entydigt. Prismodellen som används till beräkningarna i denna studie antar att ingen substitution mellan produkter sker i vare sig konsumtionen eller produktionen. Alla volymer antas vara konstanta och det är bara rena prisseffekter som modelleras. I verkligheten är det sannolikt att det har skett ganska stora förändringar i hushållens köpmönster i spåren av de stora prisförändringar som har skett de senaste åren.⁵ Huruvida påverkan av ändrade inköpsmönster ska räknas som en kostnadsförändring för företagen är inte givet.

Vidare tas i modellen inte hänsyn till förloppet under perioden, utan endast kostnaderna i slutpunkten relativt startpunkten. Om exempelvis elpriset stiger kraftigt året före slutpunkten kan detta påverka priserna på många insatsvaror vid slutåret även om elpriserna i slutåret är på en lägre nivå. Den tillfälliga kostnadsimpuls som företagen upplevt syns alltså inte i beräkningarna.

Lönsamheten beräknad som vinstandel och rörelsemarginal kan komplettera resultaten

Modellresultaten behöver kompletteras med annan information för att man ska kunna dra säkra slutsatser om ifall företagen höjt priserna mer eller mindre än kostnaderna. I de fall modellresultaten och övrig information pekar i samma riktning ökar tillförlitligheten i slutsatserna om prisutvecklingen. Som ett komplement till beräkningen

---

⁵ Det kan även ha skett förändringar i företagets förutsättningar att bedriva en effektiv produktion. Effekten en minskad arbetsproduktivitet fångas dock upp genom att enhetsarbetskostnaden då ökar. Däremot fångar modellen inte upp effekten av att företag skiftar mellan olika produktionstekniker som medför förändringar i vilka insatsvaror som används i produktionen.

redovisas därför även vinstandelens utveckling i olika branscher.⁶ Förändringarna i vinstandelarna är över lag samstämmiga med modellens resultat, men i vissa fall ger modellresultaten och vinstandelens utveckling motstridiga indikationer på hur lönsamheten har utvecklats.

Modellen tar inte hänsyn till företagens kapitalkostnader

De kostnader som beaktas i prismodellen är förändringar i förbrukningskostnader som beror på prisförändringar på inköpta varor och tjänster som behövs i produktionen, samt förändringar i arbetskostnad- och arbetsproduktivitet (den så kallade enhetsarbetskostnaden). Modellen beaktar inte ökade kapitalkostnader som beror på högre räntor, högre avskrivningar eller högre priser på kapitalvaror som exempelvis maskiner, byggnader och andra fasta installationer. Eftersom räntorna har stigit under den studerade perioden så kan det innebära att modellen underskattar den samlade kostnadsutvecklingen inklusive kapitalkostnaden. I praktiken är det svårt att skilja på vad som är kapitalkostnad och vad som är vinst både i modellen och i verkligheten eftersom olika bolag kan ha olika grad av finansiering med eget eller lånat kapital, och att kostnaden för eget kapital är svår att mäta. I tolkningen av resultaten för kapitaltunga branscher som exempelvis fastighetsbranschen bör man ha i åtanke att modellen inte har med räntehöjningarnas effekt på kapitalkostnaderna.

Priser och kostnader för bank- och försäkringstjänster är svåra att beräkna

Beräkning av både priser och kostnader inom bank- och försäkringsverksamhet är särskilt svåra. Därför kan modellresultaten för prisutvecklingen för just bank- och försäkringstjänster vara mindre relevanta att dra slutsatser av än modellresultaten för andra konsumtionskategorier. Det faktiska priset för bank- och försäkringstjänster enligt nationalräkenskaperna skiljer sig kraftigt från den faktiska prisutvecklingen för samma kategori enligt KPI-statistiken. Resultaten och tolkningen blir därför mycket olika beroende på vilken datakälla som används.

TOLKNING AV RESULTAT FÖR ENSKILDA PRODUKTER OCH BRANSCHER

Prismodellen fångar upp alla interaktioner (värdekedjor) mellan branscher i hela det sinsemellan beroende system som ekonomin i verkligheten är. Det pris som en vanlig modellkalkyl ger för en enskild produkt är en beräkning betingad på den modellberäknade prisutvecklingen för alla andra produkter i ekonomin. För att dra slutsatser om huruvida en enskild bransch höjt priserna mer än kostnaderna bör man i stället ta alla andra priser i ekonomin (utom branschens egna) som givna. En fördel med en sådan partiell analys är att det ger en renare bild av hur enskilda branschers kostnadsutveckling har varit *givet alla andra prisers utveckling i ekonomin än branschens egna*. Resultaten av sådana partiella analyser används till viss del i denna specialstudie, och beskrivs närmare i bilaga 3. Resultaten av de partiella kalkylerna ger i vissa avseenden ett mer rättvisande svar på frågan hur enskilda branscher ändrat sina priser relativt sina kostnader. Resultatet i baskalkylen ger å andra sidan en bättre bild av hur den samlade prisutvecklingen förhåller sig till de totala kostnadsökningarna eftersom den fångar upp alla interaktioner i ekonomin där samtliga kostnadsökningar förs vidare till samtliga branscher i

---

⁶ Man kan också jämföra med andra lönsamhetsmått som exempelvis lönsamhetsomdömen enligt Konjunkturbarometern eller med rörelsemarginalens utveckling. Se exempelvis SCB (2023) som visar beräkningar av rörelsemarginalens utveckling inom utvalda branscher under senare tid.

hela produktionskedjan.⁷ Generellt sett skiljer sig resultaten inte så mycket åt. För de flesta produkter är det små skillnader mellan prisutvecklingen i baskalkylen jämfört med prisutvecklingen i en partiell kalkyl.

---

⁷ I baskalkylen gäller detta förutom kostnadsökningar som förs vidare till branscher med exogent satta priser. I de fall produktpriset satts exogent så har kostnadsförändringar ingen effekt på produktpriset i modellen. För de branscher där produktpriset satts exogent så gör kostnadsökningar i stället att lönsamheten sjunker.

3 Metodbeskrivning

I denna specialstudie används Konjunkturinstitutets input-outputbaserade prismodell PRIOR för beräkningar av ifall produktpriser och konsumentpriser har ökat mer eller mindre än produktionskostnaderna. Input-output modellen baseras på statistik över företagens insatsförbrukning och arbetskraftskostnader, och beräknar hur ökade produktionskostnader slår igenom på olika priser i ekonomin, givet att produktionsteknologin är oförändrad.⁸ Modellen och dess begränsningar finns närmare beskriven i rutan nedan och i Glans (2019). Ansatsen är i stort sett densamma som i det första kapitlet av Konjunkturinstitutets specialstudie ”Prissättningen hos svenska företag under 2022”, se Konjunkturinstitutet (2022). PRIOR-modellen har sedan dess vidareutvecklats med en något mer disaggregerad produktindelning inom jordbruk och fiske, livsmedel, el, gas, värme, sanitet, återvinning och transporttjänster.⁹ En mer disaggregerad modell ger generellt sett en mer rättvisande beräkning av kostnadsgenomslagen i ekonomin. Metoden för att beräkna produkters vikter i KPIF-index har också justerats något efter 2022.¹⁰

Input-output-modeller och centrala antaganden

Input-output-modeller utgörs av ekvationssystem som visar det ömsesidiga beroendet mellan olika branscher i ekonomin (så kallade värdekedjor). Branscherna använder i varierande grad varandras produkter som insatsförbrukning i sin produktion. Till exempel så kan bakerier ha insatsvaror som vetemjöl, socker, el, bokföringstjänster, med mera. Med hjälp av uppgifter från nationalräkenskaperna beräknas de olika produkternas kostnadsandelar i produktionen av olika varor och tjänster.¹¹ Tillsammans med data över arbetskostnader kan kostnadsstrukturen för olika produkter beskrivas. Modellen kan användas för att beräkna exempelvis genomslaget av importprisökningar på totala produktionskostnader. Modellen har data över produkternas vikter i konsumtion och annan användning, samt skatter och subventioner, med mera, vilket gör att prisgenomslaget i konsumentpriserna också kan beräknas. Med hjälp av produkternas vikter i användningen (konsumtion, investeringar, export, med mera) kan prisgenomslagen i användningen vägas ihop till totalindex motsvarande deflatorer i nationalräkenskaperna. Med hjälp av produkternas (ungefärliga) vikter i KPI-systemet kan produkternas priser i konsumentled vägas ihop till totalindex som kan motsvara till exempel KPI, KPIF eller KPIF exklusive energi.¹²

I modellberäkningarna är det centralt att skilja på så kallade endogena, kostnadsbestämda produktpriser, och exogena, förutbestämda priser. De exogena priserna har satts av Konjunkturinstitutet utifrån den faktiska prisutvecklingen, och de endogena priserna beräknas på basis av antagandet om fullt

⁸ I tekniska termer antas produktionsteknologin vara av Leontief-form.

⁹ Ordet *produkt* avser både varor och tjänster.

¹⁰ KPIF avser konsumentprisindex med fast bostadsränta. KPI avser konsumentprisindex.

¹¹ Datamaterialet till modellberäkningarna till denna studie är hämtat ur SCB:s tillgångs- och användningstabeller för år 2019. Indata för 2020 och 2021 finns tillgängliga men värden för 2019 har använts dels eftersom den ekonomiska aktiviteten 2021 fortfarande påverkades av pandemin, och för att öka jämförbarheten med resultaten i Specialstudien från 2022.

¹² Beräkningen är approximativ, se Glans (2019) för en närmare förklaring.

kostnadsgenomslag. Det är alltså de exogena kostnaderna och modellens struktur som helt och hållet avgör vad de endogena priserna blir. Lönsamheten varierar med kostnaderna i de branscher vars produktpriser satts exogent: Högre kostnader ger lägre vinster eftersom priset är fast. Lönsamheten varierar inte med kostnaderna i de fall priserna är endogent bestämda: Högre kostnader ger högre priser så att lönsamheten bibehålls. I den modellspecifikation som används i denna specialstudie är det vinstandelen som används som lönsamhetsmått.¹³ Lönsamhetsantagandet (fast vinstandel, vinstmarginal eller kapitalavkastning) påverkar det beräknade kostnadsgenomslaget. En fördel med denna specifikation är att man kan jämföra modellresultaten med utvecklingen av den faktiska vinstandelen enligt nationalräkenskaperna. Dessutom innebär antagandet att vinstandelen hålls konstant att ökade förbrukningskostnader för vidare krona för krona.

Modellen utgår från att det inte sker några beteendeförändringar, det vill säga konsumenterna antas efterfråga samma mängd av alla enskilda produkter oavsett hur priserna för olika produkter utvecklas.¹⁴

Lönsamhetsantagandet för de produkter som har endogent beräknade priser är att vinstandelen är konstant.¹⁵ Kostnadsökningarna förs alltså vidare till slutkunderna på ett sätt som innebär att fördelningen av förädlingsvärdet mellan arbetstagare och kapitalägare förblir oförändrad. Även för handeln antas det i modellen att vinstandelen är konstant (se rutan ”Specifika antaganden om skatter, subventioner och handels påslag” nedan). För branscher med exogent satta priser tillåts vinstandelen däremot att variera.

Specifika antaganden om skatter, subventioner och handels påslag

Skatter, subventioner och handels påslag utgör en relativt stor del av konsumentpriset. I denna studie hålls skatter och subventioner konstanta. Det innebär att momssatserna antas vara oförändrade, liksom nivån på punktskatter och subventioner. Det innebär att om det skett förändringar av skatter och subventioner under den undersökta perioden så kan prisgenomslaget av kostnadsökningarna under- eller överskattas.

Handels påslag utgörs av skillnaden mellan handels inköps- och försäljningspriser. Detta påslag antas också vara endogent, det vill säga att påslagets storlek beror på hur handlarnas kostnader förändras. Påslaget är kostnadsbestämt, på samma sätt som övriga endogent bestämda produktpriser i modellen. Det betyder att ökade kostnader för handeln i form av högre kostnader för exempelvis el, arbetskraft och transporter, medför ett ökat prispåslag på de produkter som säljs

---

¹³ Vinstandelen är beräknad till baspris i modellen och arbetskostnaderna inkluderar imputerade arbetskostnader för egenföretagare. Utvecklingen i enhetsarbetskostnad som läggs in exogent i modellen är dock inte justerad för förändringar i andelen egenföretagare i förhållande till andelen anställda.

¹⁴ För en utförlig beskrivning av input-outputmodeller hänvisas till Miller och Blair (2009).

¹⁵ Vinstandelen är bruttoöverskottet som andel av förädlingsvärdet. Bruttoöverskottet är förädlingsvärdet minus samtliga arbetskostnader. Se fördjupningarna ”Lönsamheten hos företag i Sverige” och ”Lönsamheten i det svenska näringslivet” i Konjunkturinstitutet (2012) och Konjunkturinstitutet (2015) för en närmare beskrivning av hur vinstandelen förhåller sig till andra mått på lönsamhet. Se Hill (1979) för en utförlig beskrivning av lönsamhetsberäkningar vid perioder av hög inflation.

i butik (eller på internet eller på annat sätt). Lönsamhetsantagandet för handeln är en fast vinstandel, precis som för övriga branscher som har endogent beräknade priser.

4 Baskalkyl

4.1 Antaganden

I detta avsnitt redovisas en kalkyl som baseras på kostnadsökningen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023. Anledningen till att välja det andra kvartalet 2023 är att det är det senaste kvartalet med data i nationalräkenskaperna vid tidpunkten för denna rapportens framställning.¹⁶ År 2019 används som jämförelseår. För att kunna fånga upp hur kostnadsutvecklingen från bland annat covid-19-pandemin påverkat priserna behöver man välja en tidpunkt före pandemins utbrott som referenspunkt, det vill säga en tidpunkt före våren 2020, då pandemin bröt ut. Motsvarande kvartal år 2019 används som jämförelseperiod för att minimera effekten av eventuell säsongsvariation i priserna.¹⁷

Importprisutvecklingen antas vara helt exogent bestämd för samtliga produkter. Som huvudsaklig källa för den faktiska utvecklingen av importpriserna används nationalräkenskapernas (NR) implicita prisindex, så kallade deflater. Hur importpriserna har utvecklats under perioden enligt nationalräkenskaperna framgår i tabell 16 och tabell 17 i bilaga 1.

Den faktiska importprisutvecklingen enligt nationalräkenskaperna var 23,1 procent. Modellens sammanvägda totala importprisutveckling för perioden är 24,9 procent. Den totala importprisutvecklingen blir inte exakt densamma i modellen som i nationalräkenskapernas utfallsdata eftersom vikter och andra data i modellen baseras på uppgifter för år 2019.¹⁸

Priserna på ett antal inhemskt producerade varor antas vara exogent bestämda i baskalkylen. Det rör sig huvudsakligen om energivaror och råvaror, mer specifikt jordbruk, skogsbruk/oförädlade skogsprodukter, gruvprodukter, raffinerade petroleumprodukter (mest drivmedel) och el. Anledningen till att priserna på just dessa produktgrupper sätts exogent är att priserna på dessa produkter till stor del inte påverkas av den ekonomiska aktiviteten i Sverige: Den internationella prisutvecklingen (som de svenska företagen inte kan påverka i någon högre grad), vädret och andra faktorer som är oberoende av den ekonomiska utvecklingen är viktiga drivkrafter för priserna på dessa produktkategorier. Även priset i offentlig försäljning sätts exogent. En del av företagets insatsförbrukning utgörs av offentligt sålda tjänster, och denna kostnadsökning ingår också i modellberäkningen. I tabell 18 visas den antagna inhemska prisutvecklingen för dessa produktgrupper.

---

¹⁶ Nationalräkenskapernas data för tredje kvartalet 2023 publicerades några dagar före publiceringen av denna rapport och eventuella revideringar av data för tidigare perioden har inte beaktats.

¹⁷ I många fall har kvartalsvärden beräknats utifrån månadsdata och dessa har då beräknats som genomsnittet av de ingående månaderna under kvartalet. Utvecklingen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 avser alltså kvoten av genomsnittet av april till juni 2023 och genomsnittet av april till juni 2019, minus ett, gånger 100.

¹⁸ Eftersom sammanvägning av volymutvecklingen i nationalräkenskaperna utgår ifrån ett kedjeprisindex med varierande vikter över tid så blir den sammanvägda prisutvecklingen i nationalräkenskaperna inte identisk med det aritmetiskt vägda genomsnittet som PRIOR-modellens sammanvägningar baseras på. Att PPI används som källa för importprisutvecklingen för el i modellen bidrar också till att öka skillnaden.

Till modellberäkningen av konsumentprisindex används också den faktiska utvecklingen i ett par komponenter i KPI som inte påverkas direkt av företagens prissättning. En närmare beskrivning finns i tabell 18.

Den faktiska utvecklingen i enhetsarbetskostnaden (arbetskostnaden per producerad enhet) från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 läggs också in exogent i modellberäkningen.¹⁹ Den antagna enhetsarbetskostnadsutvecklingen visas i tabell 19 och tabell 20.²⁰ Variationen i enhetsarbetskostnad under perioden är stor. Medan enhetsarbetskostnaden har ökat med över 50 procent inom gruvindustrin så har den minskat med 17 procent inom petroleumraffinering. Modellresultaten är potentiellt sett känsliga för utvecklingen av enhetsarbetskostnaden. Därför redovisas även en alternativ kalkyl med ett annat mått för arbetskostnaderna.

Den beräknade uppgången i de samlade konsumentpriserna i baskalkylen och övriga kalkyler ges helt och hållet av de exogent bestämda förändringarna i enhetsarbetskostnad, importpriser och i de exogent satta inhemska priserna såsom redovisas i bilaga 1. De förändrade importpriserna påverkar konsumentprisutvecklingen via två kanaler: dels direkt eftersom en del av det som importeras konsumeras direkt av hushållen, dels indirekt via den inhemska produktionen.

4.2 Modellresultat för konsumentpriser

Enligt modellen leder kostnadsökningarna i baskalkylen till att konsumentpriserna i termer av KPIF ökar med 18,6 procent.²¹ Det är ungefär lika mycket som den faktiska uppgången i KPIF under jämförelseperioden (se tabell 3). Resultaten indikerar således att företagen totalt sett höjt konsumentpriserna ungefär i linje med kostnadsökningen under den studerade perioden. Modellresultaten för olika produktgrupper inom KPI-skiljer sig en del. De faktiska priserna på energivaror har ökat mer än den modellberäknade prisökningen, medan övriga priser över lag har ökat lite mindre. Skillnaderna för olika konsumtionskategorier beskrivs mer ingående i tabell 4.

Modellen kan även användas till att beräkna den så kallade konsumtionsdeflatorn (se rutan ”Olika prisbegrepp” nedan. Konsumtionsdeflatorn är ett slags sammanvägt konsumentprisindex i nationalräkenskaperna och följer KPIF-inflationen mycket nära. Modellens utveckling för den samlade konsumtionsdeflatorn är mycket lik den faktiska utvecklingen enligt nationalräkenskaperna under perioden (se tabell 3). Eftersom

---

¹⁹ Eftersom statistiken över arbetskostnader och förädlingsvärden (och därmed enhetsarbetskostnaden) inte är lika disaggregerad som bransch/produktuppdeleningen i modellen så används data på en något mer aggregerad nivå. Alla mindre delbranscher inom de större branschaggregaten antas ha haft samma utveckling.

²⁰ Prismodellen är baserad på produktionskostnader för produkter, medan nationalräkenskapernas uppgifter om enhetsarbetskostnadens utveckling avser branscher. Det medför en viss diskrepans mellan den beräknade totala enhetsarbetskostnadsutveckling för näringslivet som helhet i modellen jämfört med i nationalräkenskaperna, eftersom flera branscher producerar olika produkter.

²¹ Om ingen annat anges så avser kvartalsdata för priser genomsnittet av de tre månaderna i kvartalen. Prisutvecklingen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 avser alltså den genomsnittliga prisnivån april, maj och juni 2023 jämfört med april, maj och juni 2019.

modellen bygger på data från nationalräkenskaperna så är jämförelsen med konsumtionsdeflatorn mer rättvisande än jämförelsen med KPIF-index.²²

Tabell 3 Konsumentpriser i baskalkyl från 2019

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 respektive procentenheter

Index	Modell	Faktisk förändring	Differens
KPIF	18,6	17,3	-1,3
KPIF-XE	18,5	16,8	-1,7
KPI-Varor	19,0	17,4	-1,6
KPI-Tjänster	18,4	16,9	-1,5
KPI-Boende	15,8	13,6	-2,2
KPI-Energi	20,0	25,0	5,0
Konsumtionsdeflatorn	17,3	17,2	-0,1

Anm. Kolumnen 'modell' avser den modellberäknade prisutvecklingen förenlig med kostnadsökningarna från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023. Energi i KPI avser drivmedel, el, fjärrvärme och pellets. Varor och tjänster exkluderar energi och konsumtionen direkt knuten till boendet som exempelvis hyror, reparationsvaror, renhållning, med mera. KPIF-XE är KPIF exklusive energi. Konsumtionsdeflatorn avser privata hushåll. Differensen avser den avrundade faktiska förändringen minus den avrundade modellberäknade utvecklingen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Olika prisbegrepp

I prismodellen, liksom i verkligheten, möter ekonomins aktörer olika priser för samma produkter.

- *Hemmamarknadpriset* avser priset på svensktillverkade produkter som säljs i Sverige.
- *Exportpriset* avser priset på svensktillverkade produkter som förs ut ur landet och säljs utomlands.
- *Importpriset* avser priset på produkter som förs in till Sverige och säljs i Sverige.
- *Producentpriset* avser priset på svensktillverkade produkter totalt sett. Den beräknas genom en sammanvägning av hemmamarknadpris och exportpris. Producentpriset avser det pris som svenska producenter erhåller när de säljer sin produkt.
- *Priset för inhemsk tillgång* avser priset på produkter som säljs i Sverige. Den erhålls genom en sammanvägning av hemmamarknadpris och importpris.
- *Konsumentpriset* är det pris som hushållen betalar för produkterna. Det är produktpriset på sådant som säljs till hushåll inklusive subventioner, skatt och handelns påslag. I modellen beräknas både producent- och konsumentpriser på produkter. Konsumentpriserna på produkterna kan därefter vägas ihop till mer heltäckande konsumentprisindex som exempelvis KPIF eller konsumtionsdeflatorer.
- *Konsumentprisindex med fast bostadsränta*, KPIF är ett sammanfattande prisindex som beräknas av SCB för att den samlade prisutvecklingen på de varor och

²² De vikter som används för att räkna om modellens priser till ett totala KPIF-index motsvarar inte exakt de vikter som finns för olika produkter i KPI/KPIF. För bank- och försäkringstjänster torde utvecklingen enligt KPI vara mer rättvisande att använda att jämföra med modellresultaten.

tjänster som de svenska hushållen konsumerar. KPIF är Riksbankens målvariabel för inflationen.

- *Deflaterer* är implicita prisindex i nationalräkenskaperna. Det finns deflaterer för både användning (konsumtion, export, investeringar) import och produktion.
- *Konsumtionsdeflatorn eller hushållens konsumtionsdeflator* är det implicita prisindexet för hushållens konsumtion i nationalräkenskaperna. Det är ungefär samma sak som KPIF, men beräknas på ett lite annorlunda sätt och täcker inte exakt samma uppsättning varor och tjänster som KPIF täcker.

Den totala utvecklingen i producentpris och konsumentpris kan skilja sig åt ganska mycket. Det beror dels på att allt som produceras i Sverige inte konsumeras eller säljs i Sverige (mycket exporteras), dels på att allt som konsumeras i Sverige inte produceras i Sverige (mycket importerar). Vidare kan skatter, subventioner och förändringar i handelns påslag påverka skillnader i utvecklingen av produktpriser och konsumentpriser.

STORA SKILLNADER I KONSUMENTPRISERNA

Bakom den totala konsumentprisutvecklingen i modellen döljer sig stora skillnader för olika konsumtionskategorier. Exempelvis ska konsumentpriserna i kategorin transporttjänster enligt modellen ha haft en prisutveckling på ca 38 procent för att ha varit i linje med kostnadsutvecklingen, medan den faktiska prisutvecklingen bara har varit drygt 23 procent under perioden. Tabell 4 visar modellens priser jämfört med den faktiska prisutvecklingen för att antal konsumtionskategorier (se rutan ”produkt, bransch och ändamål” för en närmare förklaring). Bostadsreparationer, livsmedel, möbler och inredning är exempel på konsumtionskategorier där den faktiska prisutvecklingen har varit högre än vad som enligt modellen beräknas vara förenligt med kostnadsökningen. Som källa för den faktiska utvecklingen används utvecklingen enligt nationalräkenskapernas konsumtionsdeflaterer. Prisutvecklingen enligt konsumtionsdeflatererna är mycket lik utvecklingen för motsvarande kategori enligt KPI. Den faktiska prisutvecklingen för bank- och försäkringstjänster skiljer sig dock markant mellan KPI och konsumtionsdeflatererna på grund av metod- och definitionsskillnader.²³

---

²³ Konjunkturinstitutet bedömer att utvecklingen enligt KPI är mer relevant att använda som jämförelse för just bank- och försäkringsverksamhet. Därför redovisas den faktiska utvecklingen för dessa tjänster enligt KPI i tabell 4. Fullständiga uppgifter över utvecklingen enligt både KPI och konsumtionsdeflatererna finns i tabell 21.

Tabell 4 Konsumentpriser i baskalkyl

Procentuell utveckling respektive procentenheter

	Modell	Faktisk	Differens
Möbler och inredning	16,3	31,5	15,2
Varor och tjänster för hushållsunderhåll	17,1	27,6	10,5
Uppvärmning	21,3	29,6	8,3
Bostadsreparation	19,3	27,4	8,1
Livsmedel	22,8	28,8	6,0
Kultur	14,0	18,4	4,4
Fordon och driftkostnader	16,8	20,0	3,2
Vitvaror och husgeråd	17,5	17,7	0,2
Personlig vård och övriga tjänster	17,4	17,3	-0,1
Alkohol och tobak	11,5	10,8	-0,7
Hotell och restaurang	23,4	19,0	-4,4
Kläder och skor	18,9	14,2	-4,7
Vård & utbildning	17,0	10,7	-6,3
Hyra och bostadsrättsavgift	13,8	6,8	-7,0
Bank- och försäkringstjänster*	17,1	8,6	-8,5
Fritidsvaror	16,5	6,9	-9,6
Transporttjänster	38,1	23,4	-14,7
Kommunikation	11,1	-7,3	-18,4

Anm. Tabellen visar prisutvecklingen i konsumentled baserad på kostnadsutvecklingen i baskalkylen för andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 jämfört med den faktiska utvecklingen under samma period. Differensen avser faktisk utveckling minus modellberäknad utveckling. Den faktiska utvecklingen avser konsumtionsdeflatorer enligt nationalräkenskaperna för samtliga kategorier utom bank- och försäkringsavgifter som avser KPI-statistiken. En fullständig redovisning finns i tabell 21.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Produkt, bransch och ändamål

För att tolka medelresultaten behöver man skilja på produkter, branscher och ändamål.

- *Produkter* avser både varor och tjänster. Beräkningsmodellen PRIOR bygger i grunden på produktion och användning av produkter såsom jordbruksvaror livsmedel, metallvaror, olika transporttjänster, med mera. Produkter klassificeras efter så kallade SPIN-koder.
- *Branscher* avser företag och andra marknadsaktörer som producerar och säljer produkter. Ett företag i en bransch kan tillverka flera olika produkter. Företagen tillhör den bransch motsvarande deras huvudsakliga produkt. Produkter klassificeras enligt så kallade SNI-koder. SNI koderna är i det närmaste identiska med SPIN-koderna. I denna studie redovisas nästan uteslutande priser på *produkter*. Resultaten är alltså bara en approximation av priserna för olika branscher. Skillnaderna mellan branschernas priser, och produktpriserna är dock små.

- *Ändamål i konsumtionen* är en uppdelning av hushållens konsumtion efter syfte i stället för produkt. Ett exempel är blommor, som tillhör produktgruppen jordbruksprodukter. I konsumtionen tillhör de huvudsakligen ändamålet trädgårdsprodukter, som ingår i den bredare kategorin sport, rekreation och kultur. Etanolsprit är ett exempel på en produkt som kan användas för flera ändamål. Ändamålen i hushållens konsumtion klassificeras enligt de så kallade COICOP-koderna. COICOP, som är en förkortning av engelskans "Classification of individual consumption according to purpose" är en klassificeringsstruktur med siffersatta koder för de olika ändamålen i konsumtionen. COICOP klassificeringen används i flera olika statistikprodukter, exempelvis KPI och nationalräkenskaperna. För att räkna om modellens konsumentpriser på produkter till konsumentpriser efter ändamål används en fördelningstabell som bygger på data från nationalräkenskaperna.

Vad förklarar skillnaderna i konsumentprisutveckling för de olika kategorierna? Modellen i sig kan inte ge fullständiga svar på den frågan. Men det går att lära sig lite mer om de bakomliggande orsakerna genom att studera hur prisutvecklingen sett ut i producentled. Därigenom går det att få vissa insikter om i vilken del av den samlade kedjan från råvara till konsumentprodukt som prisökningarna har uppstått. I modellen beräknas nämligen både konsument- och producentpriser.

4.3 Prisutveckling i producentled

I detta avsnitt redovisas baskalkylens prisutveckling i producentled. Det vill säga priserna på produkter exklusive skatt, subventioner och handelns påslag (se förklaringsrutan "Olika prisbegrepp" ovan). De modellberäknade priserna jämförs med den faktiska utvecklingen av producentpriset enligt producentprisindex (PPI). Resultaten som redovisas i detta avsnitt är hämtade ur baskalkylen. Man bör ha i åtanke att priserna i baskalkylen fångar alla interaktioner mellan branscher/produkter i hela det sinsemellan beroende system som ekonomin i verkligheten är. Det pris som en vanlig modellkalkyl ger för en enskild produkt är en beräkning betingad på den modellberäknade prisutvecklingen för alla andra produkter i ekonomin. Att producentpriset på exempelvis livsmedel i baskalkylen ökar mer än kostnaderna kan inte rakt av tolkas som att det är livsmedelsindustrin enskilt som höjt priserna mer än kostnaderna. Det skulle nämligen kunna vara en stor prisökning i ett tidigare led i produktionskedjan som orsakat skillnaden. I bilaga 3 visas därför en partiell analys av enskilda branschens prisutveckling där alla andra priser i ekonomin (utom branschens egna) tas som givna. Skillnaderna i prisutveckling mellan baskalkylen och de partiella beräkningarna är generellt små.

Tabell 5 Producentpriser för varor i baskalkyl

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023

	Modell	Producentpris
Jordbruksprodukter	Exogen	24,8
Skogsbruk	Exogen	23,2
Fisk	15,7	36,1
Gruvprodukter	Exogen	-
Livsmedel (bearbetade)	22,5	37,4
Drycker	20,4	18,9
Tobak	16,1	-
Kläder och textilier	26,7	26,7
Papper och trä	24,0	28,1
Raffinerade petroleumprodukter	Exogen	42,2
Kemi- och läkemedel	8,3	(H) 49,2
Gummi- och plastvaror	28,1	36,4
Icke-metalliska mineraliska produkter	30,8	36,8
Stål- och metaller	32,8	61,7
Bearbetade metallvaror	26,6	33,0
Elektronik och elapparater	22,7	25,7
Maskiner	10,9	25,3
Transportmedel	13,1	16,3
Möbler, leksaker och annan tillverkning	18,1	23,6
Elproduktion och distribution	Exogen	31,3
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	26,0	(H) 7,4
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	24,2	35,1
Byggtjänster	21,4	-

Anm. Tabellen visar den modellberäknade prisutvecklingen i baskalkylen baserad på kostnadsutvecklingen från andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 samt den faktiska prisutvecklingen för producentpriserna under samma period. För vissa produkter saknas data över producentprisets utveckling. I enstaka fall där producentpris saknas finns data för hemmamarknadsprisets utveckling, dessa är markerade med ett (H). Priser som satts exogent visas med texten "Exogen". De exogena priserna baseras i huvudsak på den faktiska prisutvecklingen enligt hemmamarknadsprisindex, vilket inte är detsamma som producentpriset. Se Tabell 18 för en närmare beskrivning av värden och källan för de exogent satta priserna i baskalkylen. Se rutan "olika prisbegrepp" för en beskrivning av skillnaden mellan hemmamarknadspris och producentpris. En kodförteckning som visar vad som ingår i de olika produktgrupperna finns i tabell 37 i bilaga 4.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Produkten livsmedel (bearbetade livsmedel) har ökat mer i pris i producentled än vad som enligt baskalkylen är förenligt med kostnadsökningen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 (se tabell 5). Detsamma gäller för kemi- och läkemedel, stål- och metaller, maskiner samt vatten, avlopp, sanitet- och återvinning. Även en del andra produkter har haft en högre faktisk prisutveckling än vad som enligt modellen beräknas ha varit förenligt med kostnadsökningen. Motsatsen gäller för gas, fjärrvärme och fjärrkyla. En bidragande orsak till att livsmedelspriserna i konsumentled har ökat mer än kostnaderna är alltså, enligt modellberäkningen, att priserna på bearbetade livsmedel i producentled har ökat mer i pris än vad som enligt modellen motsvarar

kostnadsökningen. I vilken grad handeln med livsmedel har bidragit till prisuppgången i konsumentled genom höjningar av handelspåslaget överstigande handelns egna kostnader kan modellen tyvärr inte entydigt svara på av datamässiga skäl. Det finns nämligen ingen motsvarighet till det implicita prisindexet för handelspåslaget i varken KPI-statistiken eller PPI-statistiken. Därför saknas jämförelsesiffror för prisutvecklingen för handeln såsom den beräknas i modellen. Att priserna ökar mer i pris i producentled än i konsumentled är en förväntad utveckling om kostnaderna inom handeln ökar långsammare än kostnaderna för att producera de varor som handeln säljer (se rutan ”Priset på tjänsten handel” för en närmare förklaring).

Priset på tjänsten handel

Priserna för tjänsten/produkten handel beräknas lite annorlunda i modellen och i nationalräkenskaperna jämfört med hur man tänker och räknar till vardags. Det är vidareförmedlingen av de sålda varorna som är själva produktionsvärdet som skapas i handeln i nationalräkenskaperna. Produktionsvärdet är alltså det påslag som butiker och andra företag verksamma inom handeln lägger på varan de förmedlar. Produktpriset för tjänsten ’handel’ är ett slags implicit pris på denna förmedlingstjänst. Ett räkneexempel som till viss del utgår ifrån resultaten i baskalkylen kan illustrera detta. Anta att en butik 2019 säljer hörlurar för 1500 kronor styck exklusive moms, och köper in samma hörlurar från sin leverantör för 1000 kronor styck. Påslaget är alltså 500 kronor per hörlur. Anta att butikens kostnader för hyror, personal, el, bokföringstjänster, marknadsföring, med mera ökar. Resultaten i baskalkylen indikerar att priset på tjänsten handel behöver öka med 15,7 procent för att handelsföretagen ska få täckning för sina kostnadsökningar och samtidigt kunna bibehålla en konstant vinstandel (se tabell 6). Enligt baskalkylen behöver butiken alltså höja sitt påslag med 15,7 procent vilket motsvarar 78 kronor och 50 öre i detta räkneexempel. Notera att den procentuella ökningen i påslaget avser ökningen av påslaget per såld enhet, och att det är en genomsnittssiffra för samtliga företag verksamma inom handel. Samtidigt så stiger även priset på de hörlurar som köps in. Anta att hörlurarna från leverantören stiger i pris i samma takt som producentpriset på produktkategorin ”elektronik och elapparater” i baskalkylen, vilket är 22,7 procent (se tabell 5). Inköpspriset stiger alltså till 1 227 kronor. Det nya inköpspriset plus det nya påslaget blir det nya försäljningspriset, som alltså blir $1227 + 578,5 = 1805$ kronor och 50 öre (exklusive moms). Det vill säga det nya inköpspriset plus ett lite högre påslag i kronor räknat. I detta räkneexempel ökar produktpriset för hörlurar i producentled med 22,7 procent, och konsumentpriset på hörlurar (oaktat moms, som inte spelar någon roll för den procentuella prisökningen) ökar med 20,4 procent (ökningen från 1500 kronor till 1805,5 kronor). Ökningen av konsumentpriset i procentuella termer är mindre än ökningen av produktpriset i producentled utan att butiken för den delen höjt sitt påslag mer eller mindre än kostnaderna. Att konsumentpriset ökar mindre i procentuella termer än producentpriset säger alltså inte så mycket om hur handelns påslag utvecklats i förhållande till handelns egna kostnader.

Det är inte bara handeln som saknar utfallsdata att jämföra med. Prisstatistiken för tjänster är generellt sett mindre heltäckande än för varor. Därför saknas en del

uppgifter i tabell 6 som visar den modellberäknade prisutvecklingen jämfört med den faktiska prisutvecklingen för tjänster.

Tabell 6 Producentpriser för tjänster i baskalkyl

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023

	Modell	Faktisk utveckling
Handel	15,7	-
Järnvägstransport	28,3	-
Kollektivtrafik, buss och taxi	29,9	20,9
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	31,2	23,4
Sjötransport	32,9	86,8
Flygtransport	30,4	12,3
Post, kurir, och stödtjänster till transport	29,8	27,7
Hotell och restaurang	23,6	16,9
Informations- och kommunikationstjänster	7,6	9,2
Finans- och försäkring	17,0	-
Fastighetsförvaltning	13,8	14,4
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	17,4	11,5
Uthyrning, fastighetservice och tjänster	11,0	13,4
Vård- och utbildning	12,9	-
Kultur, nöje och fritid	17,8	-
Annan serviceverksamhet	15,3	16,7

Anm. Tabellen visar den modellberäknade prisutvecklingen i baskalkylen baserad på kostnadsutvecklingen från andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 samt den faktiska prisutvecklingen för producentpriserna enligt tjänsteprisindex under samma period. En kodförteckning som visar vad som ingår i de olika produktgrupperna finns i tabell 38 i bilaga 4.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Exempelvis priserna på sjötransporter har i producentled ökat avsevärt mycket mer än kostnaderna enligt modellen, medan priserna på lastbilstransporter liksom hotell- och restaurangtjänster har ökat mindre än kostnaderna enligt modellberäkningen.

MODELLRESULTATEN JÄMFÖRT MED VINSTANDELENS FAKTISKA UTVECKLING

Prismodellen bygger på osäkra data och antaganden som kanske inte stämmer i verkligheten. För att kunna dra säkra slutsatser om ifall företagen höjt priserna mer än kostnaderna behöver modellresultaten kompletteras med andra data. Utvecklingen av vinstandelarna enligt nationalräkenskaperna kan användas som ett komplement och som en avstämning vad gäller prismodellens resultat.²⁴ Om priserna har ökat mer än kostnaderna enligt modellberäkningen och branschen i fråga har haft en stigande vinstandel så finns det starkare indikation för att företagen har höjt priserna mer än

²⁴ Se Konjunkturinstitutet (2023) för en beskrivning av vad vinstandelen är. Den 'vinst' som avses i beräkningen av vinstandelen inkluderar finansieringskostnaderna för företagen. Den består alltså inte enbart av den avkastning som tillfaller företagens ägare.

kostnaderna,²⁵ även om någon definitiv slutsats inte kan dras. En viss osäkerhet kvarstår eftersom den preliminära statistik som beräkningen av vinstandelarna bygger på i sig är osäker. Därför kan även andra mått på lönsamhetsutvecklingen studeras för att komplettera bilden, vilket dock inte görs i denna studie.

Tabell 7 visar modellresultaten jämfört med vinstandelens utveckling i motsvarande bransch. Eftersom produkterna i möjligaste mån ska överensstämma med de branscher för vilka det finns data på vinstandelar, så är produktindelningen mer aggregerad och skiljer sig från den som redovisats i övriga delar av denna studie. Se bilaga 4 för en förteckning över de olika produkt- och branschgrupperingarna. Modellresultaten som visas är hämtade från de partiella modellkalkyler som finns i bilaga 3. Dessa partiella modellberäkningar ger en mer rättvisande bild av hur branschens kostnader har utvecklats givet övriga priser i ekonomin. Se bilaga 3 för en närmare förklaring.

För att underlätta jämförelsen mellan prismodellens resultat och utvecklingen av vinstandelarna har en kvalitativ bedömning av dessa lagts till i tabellen. I de fall priserna har ökat mer än enligt modellen har det markerats med + eller ++ och när priserna har ökat mindre än enligt modellen har det markerats med – eller – –. En ökad vinstandel har markerats på samma sätt.

Samstämmigheten mellan modellresultaten och den faktiska utvecklingen av vinstandelen är generellt sett ganska stor. Mer precist indikerar modellberäkningen och utvecklingen i vinstandelen att branschen jordbruk, skogsbruk och fiske totalt sett har höjt priserna mer än kostnaderna under perioden. Detsamma gäller skogsindustrin (trävaror, papper och pappersmassa), stål- och metallindustrin och övrig maskinindustri. Åt det andra hållet indikerar modellberäkningen och vinstandelens utveckling att exempelvis företag inom hotell- och restaurangverksamhet liksom tjänster inom juridik, ekonomi och teknik har höjt priserna mindre än kostnaderna under perioden.

---

²⁵ Som tidigare nämnts ingår inte finansieringskostnader i de beräknade kostnaderna i modellen. Det är rimligt att tänka sig att vinstandelen stiger om räntan stiger eftersom finansieringskostnaderna ökar när räntan stiger.

Tabell 7 Inhemska produktpriser och vinstandelar

Procentuell förändring, förändring i standardavvikelser respektive tendens, utveckling från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Produktgrupp	Modell	Faktisk utveckling	Vinstandel förändring	Pris jmf modell	Vinstandel utveckling
Jordbruk, skogsbruk, fiske	16,6	24,1	1,7	++	++
Gruvor	40,1	Saknas	-0,2		0
Livsmedel, drycker och tobak*	22,3	35,4*	0,1		0
Textil	28,2	26,7	-1,4	-	--
Skog	24,6	28,1	2,2	+	++
Kemi, petroleum och läkemedel ¹	22,1	Saknas	2,6		++
Gummi- och plastvaror, samt icke metalliska mineraliska produkter	31,6	36,6	-0,6	+	-
Stål och metall	31,8	46,7	1,0	++	+
Datorer, elektronik och elapparater	24,1	25,7	-0,3	+	-
Övrig maskinindustri	12,0	25,3	1,1	++	++
Motorfordon och andra transportmedel	13,4	16,3	0,1	+	0
Möbler, leksaker och annan tillverkning	19,1	23,6	-0,5	+	-
El, gas, värme, vatten	25,6	Saknas	0,6		+
Bygg	21,3	Saknas	0,4		+
Handel ²	15,8	Saknas	1,3		++
Transporttjänster	29,6	28,1	-2,5	-	--
Hotell- och restaurangtjänster	25,6	16,9	-1,0	--	-
IKT-tjänster	7,4	9,2	0,2	+	0
Finansiella tjänster	16,8	Saknas	0,6		+
Juridik, ekonomi, teknik	17,7	11,5	-0,8	--	-
Uthyrning, fastigh., resetj.	10,6	13,4	0,6	+	+
Kultur, nöje, fritid	18,3	Saknas	-0,7		-
Annan service- verksamhet, etc. ³	15,3	16,7	0,5	+	+

Anm. Värderna i kolumnen "modell" är hämtade från de partiella modellberäkningarna för priserna i producentled baserade på kostnadsutvecklingen från det andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 som redovisas i bilaga 3. Den faktiska utvecklingen avser producentpriser enligt producentprisindex. I kolumnen "faktisk jmf modell" har skillnader mellan modellens priser och faktiska priser i intervallet mellan 1 procentenhet och 5 procentenheter markerats med ett +/- och skillnader större än 5 procentenheter med ++/--. I kolumnen "Vinstandel utveckling" har förändringar mellan 0,3 och 1 standardavvikelse markerats med +/- . Förändringar större än 1 standardavvikelse har markerats med ++/--. Förändringar som inte faller inom intervallen markeras med 0. Standardavvikelsen har beräknats med utgångspunkt i de historiska förändringarna i vinstandelarna över motsvarande tidsintervall, det vill säga förändringen över 16 kvartal.

¹ Data för Läkemedel (C21) saknas. ² Avser handelsmarginalen/påslaget, och inte de varor som säljs. ³ Faktisk utveckling exkluderar förvärvsarbete i hushåll och hushållens produktion för eget bruk (SNI-kod T). SNI-SPIN koder för de olika grupperna finns i tabell 39Tabell 39. * Den faktiska prisökningen på 35,4 procent avser enbart livsmedel och drycker (C10 och C11) eftersom uppgifter för tobak (C12) saknas.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

4.4 Tidsserie över modellskattningar

Separata kalkyler har skattats över fler tidsperioder för att få en uppfattning om hur den faktiska inflationsutvecklingen historiskt varit i förhållande till den beräknade kostnadsutvecklingen. Diagram 1 visar resultatet av skattningar över 2-åriga perioder, samtliga från och till det andra kvartalet under de aktuella perioderna.

Värden för blå stapel benämnd ”modell” som visas i diagrammet är identiska med baskalkylen fast gjorda med utgångspunkt i kostnadsökningarna för andra tidsperioder. Värdet för år 2009 visar exempelvis den utveckling i KPIF-index från andra kvartalet 2007 till andra kvartalet 2009 som modellen beräknat vore förenlig med den kostnadsökning som skedde under samma period. De exogena kostnadsökningar som lagts in i skattningarna är desamma som i baskalkylen, fast med siffror från de aktuella perioderna.²⁶ Resultaten visar att den senaste periodens kostnadsökning har varit exceptionellt stor. Resultaten visar också att diskrepansen mellan den faktiska prisutvecklingen och den modellberäknade kostnadsökningen har varierat en del över tid.²⁷ Även om priserna under större delen av den historiska perioden har ökat mindre än kostnaderna så finns det undantag. Skillnaden mellan pris- och kostnadsutvecklingen 2019–2023 är inte anmärkningsvärd relativt den historiska variationen. Det kan dock noteras att vid de tidigare episoder då kostnaderna har ökat relativt mycket (2007, 2009 och 2019) har priserna ökat måttligare i förhållande till kostnaderna. Det kan möjligtvis vara en indikation på att företagen denna gång har varit något snabbare med att föra vidare sina kostnadsökningar till konsumenterna.

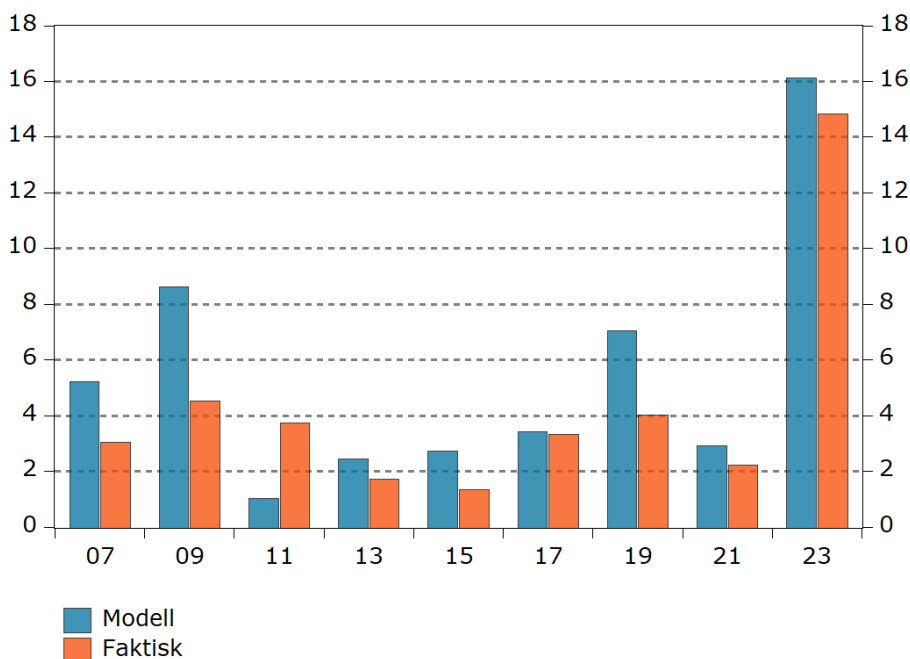
---

²⁶ För enstaka produkter och perioder har data för importprisutvecklingen saknats, och i de fallen har prisutvecklingen satts till 0. För produkten el har importdeflatorn istället för PPI data används i skattningarna till och med 2009.

²⁷ Att modellen inte har med substitution i vare sig produktion eller konsumtion kan vara en delförklaring till att de modellberäknade kostnaderna överstiger den faktiska prisökningen under större delen av de studerade perioderna.

Diagram 1 Utveckling i KPIF

Procentuell förändring över tvåårsperioder, avser värden för det andra kvartalet av respektive år

Anm. Modellberäknad prisökning baserat på kostnadsökningar till det andra kvartalet av året på x-axeln från det andra kvartalet två år tidigare, samt faktisk utveckling under samma tid. Exempelvis så visar röd stapel den procentuella förändringen i KPIF från det andra kvartalet 2021 till det andra kvartalet 2023. Blå stapel visar den modellberäknade utvecklingen över samma period. Modellberäkningarna är gjorda på samma sätt som i baskalkylen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

4.5 Utvecklingen i andra priser än konsumentpriserna

De svenska konsumenterna utgör bara en del av kretsen kunder för svenska företag. Företagen säljer även på export, till offentlig sektor, och till andra företag. Lönsamheten i näringslivet beror inte bara på hur konsumentpriserna utvecklas i förhållande till kostnaderna, utan även på hur andra priser utvecklas. Faktum är att hushållens konsumtion bara utgör ca en tredjedel av användningen av svensk produktion (siffran avser andelen av näringslivets förädlingsvärde, se tabell 8). Utländska kunder är totalt sett viktigare för företagen än de svenska hushållen är eftersom drygt 39 procent av förädlingsvärdet går på export.

Tabell 8 Användning av svenska näringslivets förädlingsvärde 2019

Procent av total slutlig användning

Användning	Andel
Offentlig konsumtion	9,4
Hushållens konsumtion ¹	33,2
Investeringar (inklusive lagerinvesteringar)	18,3
Export	39,1

Anm. ¹ Inklusive icke-vinstdrivande organisationers konsumtion.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Lönsamhetsutvecklingen kommer därför bero mycket på hur exportpriserna utvecklas i förhållande till kostnadsutvecklingen. Prismodellen ger en indikation om hur utvecklingen har varit. Export- och investeringsprisernas faktiska utveckling har varit något högre än den modellberäknade prisutvecklingen förenlig med kostnadsutvecklingen i baskalkylen, se tabell 9. Eftersom exportkunderna totalt sett har större vikt än de svenska hushållen för företagen har detta betydelse för lönsamhetsutvecklingen i det svenska näringslivet.²⁸ Att export- och investeringspriserna har ökat lite mer än vad som beräknats vara förenligt med kostnadsökningen skulle kunna vara en delförklaring till den stigande vinstandelen i näringslivet som helhet under den studerade perioden, även om skillnaderna sammantaget är små mellan den modellberäknade och den faktiska prisökningen.

Tabell 9 Priser i slutlig användning i baskalkyl

Procentuell utveckling för perioden från det andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023

	Modell	Faktisk utveckling
Hushållens konsumtion ¹	17,3	17,2
Investeringar (exklusive lagerinvesteringar)	17,9	18,9
Export	19,2	20,4

Anm. Tabellen visar den beräknade samlade prisutvecklingen i baskalkylen för perioden från det andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 samt motsvarande faktiska utveckling av deflaterer i nationalräkenskaperna. ¹ Exklusive icke-vinstdrivande organisationers konsumtion. Prisutvecklingen i offentlig konsumtion visas inte i tabellen eftersom kostnaderna i offentlig produktion inte beaktats i beräkningarna.

Källa: Konjunkturinstitutet.

4.6 Inköpskostnader

Detta avsnitt redovisar fördjupade resultat beträffande kostnadsutvecklingen i ekonomin och i synnerhet i livsmedelsindustrin. För att få en bättre förståelse för vad som driver resultaten i baskalkylen så redovisas i tabell 10 den procentuella förändringen av inköpskostnaderna i olika varubranscher.²⁹ Exempelvis så visar beräkningarna att livsmedelsindustrins totala inköpskostnader ökade med 25,3 procent från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 (se rutan ”förklaring av beräknade förbrukningskostnader”). Enligt beräkningarna såg de flesta varubranscher ökning i sina inköpskostnader på mellan 20 och 30 procent under perioden. Det är kostnadsökningar som i sin helhet beror på stigande priser på de inköpta varorna till givna volymer. Eventuella förändringar i inköpsvolymerna beaktas inte i modellberäkningen. Petroleumraffinering är den varubransch som fick se den största ökningen i inköpskostnaderna enligt modellberäkningen, vilket sannolikt beror på stigande råoljehöjningar.

²⁸ Hur viktig prisutvecklingen på exportmarknaden är för företagens lönsamhet varierar naturligtvis mellan olika branscher.

²⁹ Modellen räknar hela tiden med produkter, inte branscher. De siffror som redovisas här avser kostnader i produktionen av produkter, men av språkliga skäl används ibland ordet branscher i texten.

Förklaring av förbrukningskostnader

I prismodellen beräknas kostnaderna för produktion av samtliga produkter i näringslivet. En stor del av kostnaderna utgörs av förbrukningskostnader, alltså varor och tjänster som används i produktionen. Utvecklingen i förbrukningskostnaderna i baskalkylen visas i tabell 10 och tabell 11. Ett fiktivt räkneexempel illustrerar hur tabellerna ska tolkas. Anta att livsmedelsproducenterna köpte in varor och tjänster, alltifrån jordbruksråvaror till el och bokföringstjänster, för 1 miljard kronor i utgångsläget. Den modellberäknade siffran för livsmedel på 25,3 procent i tabell 10 visar att den totala kostnaden då ökar med drygt 250 miljoner kronor till totalt 1 253 miljoner kronor. Denna modellberäknade kostnadsökning beror enbart på förändringar i priserna på de inköpta varorna och tjänsterna och inte på någon förändring i inköpsvolymerna.

Tabell 10 Beräknad total förbrukningskostnad i produktionen av varor

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Vara som produceras	Kostnadsutveckling
Jordbruksprodukter	22,9
Skogsbruk	25,4
Fisk	23,3
Gruvprodukter	27,0
Livsmedel	25,3
Drycker	24,3
Tobak	18,7
Kläder och textilier	23,2
Papper och trä	24,8
Raffinerade petroleumprodukter	44,6
Kemi- och läkemedel	24,9
Gummi- och plastvaror	23,9
Icke-metalliska mineraliska produkter	28,3
Stål- och metaller	35,8
Bearbetade metallvaror	29,2
Elektronik och elapparater	20,3
Maskiner	20,6
Transportmedel	19,7
Möbler, leksaker och annan tillverkning	21,1
Elproduktion och distribution	19,3
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	22,5
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	21,3
Byggtjänster	22,0

Anm. Värden är hämtade från baskalkylen för perioden från andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023. Avser produktionen av produkter, vilket approximativt motsvarar branscher.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 11 visar motsvarande kostnadsökningar i produktionen av tjänster. Inköpskostnaderna för tjänstebranscherna ökade över lag något mindre än inköpskostnaderna för varuproducenter. Sjötransportföretagen såg störst ökning i inköpskostnaderna av alla tjänsteproducenter enligt modellberäkningen. De lyckades dock höja sina egna försäljningspriser i ännu högre grad (se tabell 6).

Tabell 11 Beräknad total förbrukningskostnad i produktionen av tjänster

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Tjänst som produceras	Kostnadsutveckling
Handel	19,1
Järnvägstransport	20,2
Kollektivtrafik, buss och taxi	23,5
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	23,5
Sjötransport	30,6
Flygtransport	28,2
Post, kurir, och stödtjänster till transport	25,4
Hotell och restaurang	18,8
Informations- och kommunikationstjänster	13,3
Finans- och försäkring	16,6
Små- och fritidshus	20,2
Fastighetsförvaltning	19,0
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	17,3
Uthyrning, fastighetsservice och tjänster	17,5
Vård- och utbildning	16,2
Kultur, nöje och fritid	17,0
Annan serviceverksamhet	17,7

Anm. Värden är hämtade från baskalkylen för perioden från andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023. Avser produktionen av produkter, vilket approximativt motsvarar branscher.

Källa: Konjunkturinstitutet.

KOSTNADSDRIVANDE FAKTORER FÖR LIVSMEDELSINDUSTRIN

Uppdraget som denna specialstudie är en delredovisning av pekar särskilt ut behovet av att analysera prisutvecklingen på dagligvaror. Livsmedel är den viktigaste produktgruppen inom den bredare kategorin dagligvaror. För att få en djupare förståelse för orsakerna bakom livsmedelsindustrins kostnadsökningar så redovisas här hur de olika kostnadskomponenterna för livsmedelsindustrin har utvecklats enligt modellberäkningen. Tabell 12 visar den procentuella utvecklingen av livsmedelsindustrins inköpspriser för varor och dess bidrag till prisökningen på livsmedel i producentled i baskalkylen. Eftersom livsmedelsföretagen köper insatsvaror av andra livsmedelsföretag i ganska hög utsträckning så betyder prisutvecklingen inom den egna produktkategorin ganska mycket för kostnadsutvecklingen.³⁰ Tabell 13 visar motsvarande data för livsmedelsindustrins inköp av tjänster. Ökade inköpskostnader för tjänster ger ett relativt litet bidrag till prisökningen på livsmedel jämfört med varornas betydelse. Summan av

³⁰ Exempelvis så köps ost, mjöl och andra bearbetade livsmedel in som insatsvaror i produktionen av fryst pizza och annan färdigmat som säljs i butik.

kostnadsbidragen från samtliga inköp, varor och tjänster, är 19,1 procent. Enligt modellen behöver priserna på bearbetade livsmedel i baskalkylen stiga med 22,5 procent för att vara i linje med kostnadsökningen. Skillnaden på 3,4 procent mellan bidraget från inköpskostnaderna och den totala kostnadsökningen kommer ifrån ökade arbetskostnader.³¹

Tabell 12 Beräknade varuinköpskostnader i livsmedelsindustrin och bidrag till prisutvecklingen på bearbetade livsmedel i producentled

Procentuell utveckling respektive procent, från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Inköpt vara	Utveckling inköpspris	Bidrag till prisökning på livsmedel
Livsmedel	30,7	7,2
Jordbruksprodukter	23,4	5,4
Papper och trä	27,1	0,7
Kemi- och läkemedel	27,7	0,5
Gummi- och plastvaror	21,8	0,5
Fisk	34,3	0,3
Raffinerade petroleumprodukter	29,0	0,2
Möbler, leksaker och annan tillverkning	18,0	0,2
Elproduktion och distribution	22,7	0,2
Kläder och textilier	22,4	0,1
Icke-metalliska mineraliska produkter	36,9	0,1
Bearbetade metallvaror	27,3	0,1
Maskiner	16,6	0,1
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	24,2	0,1
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	24,4	0,1
Byggtjänster	21,4	0,1
Skogsbruk	23,4	0,0
Energimineraler	51,1	0,0
Gruvprodukter	47,9	0,0
Drycker	17,8	0,0
Stål- och metaller	44,3	0,0
Elektronik och elapparater	16,7	0,0
Transportmedel	16,9	0,0
Summa bidrag från varuinköpskostnader till prisökning på livsmedel		15,9

Anm. Tobak används inte som en insatsvara till produktionen av livsmedel. Värden inkluderar inte indirekta effekter via ökade kapitalkostnader. Livsmedelsindustrin avser branschen/produkten C10.

Källa: Konjunkturinstitutet.

³¹ Och kapitalkostnader, fast bara via antagandet om en fast vinstandel. Det antagandet medför att kapitalkostnaden inklusive eventuell vinst per producerad förädlingsvärdeenheter (enhetskapitalkostnaden) ökar lika mycket som arbetskostnaden per producerad enhet (enhetsarbetskostnaden). Ökade kapitalkostnader som beror på högre räntor och avskrivningar fångas inte upp i modellen.

Tabell 13 Beräknade tjänsteinköpskostnader i livsmedelsindustrin och bidrag till prisutvecklingen på bearbetade livsmedel i producentled

Procentuell utveckling respektive procent, från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Inköpt tjänst	Utveckling inköpspris	Bidrag till prisökning på livsmedel
Post, kurir, och stödtjänster till transport	29,9	1,2
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	28,5	0,5
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	11,5	0,5
Uthyrning, fastighetservice och tjänster	19,1	0,3
Fastighetsförvaltning	15,9	0,2
Handel	16,9	0,1
Sjötransport	59,4	0,1
Informations- och kommunikationstjänster	8,8	0,1
Finans- och försäkring	17,2	0,1
Offentlig försäljning	13,5	0,1
Järnvägstransport	26,0	0,0
Kollektivtrafik, buss och taxi	29,9	0,0
Flygtransport	13,2	0,0
Hotell och restaurang	23,6	0,0
Vård- och utbildning	18,5	0,0
Kultur, nöje och fritid	15,4	0,0
Annan serviceverksamhet	15,5	0,0
Summa bidrag från tjänsteinköpskostnader till prisökning på livsmedel		3,2

Anm. Värden inkluderar inte indirekta effekter via ökade kapitalkostnader. Livsmedelsindustrin avser branschen/produkten C10.

Källa: Konjunkturinstitutet.

5 Alternativa kalkyler

Modellresultaten är känsliga för de antaganden kring kostnadsutvecklingen som beräkningarna baseras på. Importpriser och andra kostnadspåverkande priser har varierat kraftigt den senaste tiden. För att undersöka hur känsliga modellresultaten är för valet av både tidsperiod och antaganden så redovisas här ett antal alternativa kalkyler, både vad gäller den valda tidsperioden och vilka exogena priser och kostnader som läggs in i modellen. Av de alternativa kalkylerna kan man bland annat konstatera att importpriserna bara förklarar en del av kostnadsökningen från 2019 till 2023, och att baskalkylens resultat totalt sett inte ändras så mycket om man använder ett annat antagande om arbetskostnadernas utveckling under perioden.

BASKALKYL MED HELT ENDOGENA INHEMSKA PRISER

I baskalkylen sätts de inhemska priserna på några råvaror/energivaror exogent (se tabell 18). För att illustrera effekten av just det antagandet görs en alternativ kalkyl där samtliga inhemska priser antas vara helt modellbestämda. Skillnaden i resultat mot baskalkylen är minimal (se tabell 14).

OFÖRÄNDRADE ENERGIPRISER

En alternativ kalkyl görs för att illustrera betydelsen av energipriserna för inflations- och kostnadsutvecklingen. I denna kalkyl sätts prisutvecklingen på energimineraller, el, petroleumprodukter och fjärrvärme/fjärrkyla exogent till noll. Prisutvecklingen nollas både i importen och i den inhemska produktionen. Kalkylen visar att energipriserna inte förklarar särskild stor del av den samlade kostnadsökningen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023. Endast ca 2 procentenheter av konsumentprisutvecklingen (KPIF) under perioden förklaras av energipriserna (se tabell 14). Detta resultat skiljer sig mycket från resultaten i kalkylen av pris- och kostnadsutvecklingen från 2021 till 2022 som Konjunkturinstitutet har publicerat tidigare (se Konjunkturinstitutet, 2022). Att energipriserna nu bara förklarar en liten del av inflationen beror på att energipriserna fallit tillbaka en del sedan 2022. Baskalkylen utgår endast från förändringen mellan start- och slutpunkten i den studerade perioden och tar ingen hänsyn till kostnadsförloppet under perioden.

ENBART ÖKNING I ENHETSARBETSKOSTNADEN

För att illustrera hur mycket utvecklingen i arbetskostnader och produktivitet betyder för kostnadsökningen totalt sett under perioden så görs en separat kalkyl med samma antagna öknings i enhetsarbetskostnaden som i baskalkylen, men utan alla andra exogent satta prisförändringar. Importpriserna i denna kalkyl antas alltså vara oförändrade och detsamma gäller de särskilda index i KPI som satts exogent i baskalkylen. Samtliga priser i inhemsk produktion beräknas i denna alternativkalkyl endogent på basis av kostnadsutvecklingen i produktionen. Hela konsumentprisökningen som beräknas i denna kalkyl beror alltså endast på förändrade enhetsarbetskostnader. Kalkylen visar att utvecklingen i enhetsarbetskostnader från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 förklarar ungefär 9 procentenheter av den totala konsumentprisökningen under perioden (se tabell 14).

SAMMA UTVECKLING AV ENHETSARBETSKOSTNADEN I ALLA BRANSCHER

Enhetsarbetskostnadens utveckling baseras på statistik över antalet arbetade timmar i nationalräkenskaperna. Statistiken är osäker och påverkas av variationer i antalet arbetsdagar under kvartalen och kalendereffekter såsom när påsken infaller. Modellresultaten är också känsliga för vilken utveckling i enhetsarbetskostnaderna som antas, eftersom arbetskostnader utgör en stor del av företagets totala kostnadsmassa i många branscher. Därför görs en alternativ beräkning där enhetsarbetskostnaden i samtliga branscher följer utvecklingen i arbetskostnaden per timme i näringslivet som helhet. Detta till skillnad från baskalkylen där utvecklingen skiljer sig mycket åt mellan branscher. Produktiviteten antas i denna alternativkalkyl alltså vara oförändrad i samtliga branscher. Arbetskostnaden per timme i näringslivet steg med 15,7 procent från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 enligt nationalräkenskaperna.³² Enhetsarbetskostnaden i samtliga branscher antas därför öka med just 15,7 procent i denna alternativkalkyl. I övrigt är antagandena desamma som i baskalkylen. Denna kalkyl visar att baskalkylens resultat åtminstone i viss utsträckning är robusta för olika antaganden om hur enhetsarbetskostnaden utvecklas. Generellt sett är modellresultaten känsliga för antaganden om enhetsarbetskostnaden, men detta har alltså inte varit en avgörande faktor i resultaten specifikt för perioden andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023.³³

ENBART HÖGRE IMPORTPRISER

Importpriserna och den svaga kronan är viktiga för inflationen. I en alternativ kalkyl används den exogent bestämda importprisutvecklingen som den enda källan till ökade kostnader. Samtliga inhemska priser är endogent bestämda i denna alternativa kalkyl och enhetsarbetskostnaden antas alltså vara oförändrad. I detta fall beräknas kostnadsökningen leda till att KPIF och KPIF-XE ökar med ungefär 7,5 procent från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023. Enligt modellen förklarar ökningen i importpriserna alltså mindre än hälften av inflationsuppgången.³⁴

---

³² Beräkningarna är gjorda med data som publicerats i augusti 2023 och har inte justerats för förändringar i egenföretagares arbetsinsats.

³³ Förändringar i andelen egenföretagare i förhållande till andelen anställda under och efter covid-19 kan dock ha bidragit till uppgången i den totala arbetskostnaden per timme, vilket modellen inte har justerat för.

³⁴ Att importprisernas bidrag plus enhetskostnadernas bidrag inte summerar till den totala prisökningen i baskalkylen beror på bidragen från de exogent satta inhemska priserna och den exogent satta utvecklingen i de särskilda komponenterna i KPI. Dessa finns med i baskalkylen, men inte i de två separata alternativkalkylerna.

Tabell 14 Konsumentpriser vid alternativa antaganden än baskalkylen

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Antagande	KPIF	KPIF exklusive energi
Baskalkyl	18,6	18,5
Kalkyl med helt endogena inhemska priser	18,5	18,4
Kalkyl med oförändrade energipriser	16,6	17,8
Enbart högre enhetsarbetskostnader	9,1	9,0
Baskalkyl fast med samma ökning i enhetsarbetskostnad i alla branscher motsvarande ökningen i arbetskostnad per timme i näringslivet som helhet	18,8	18,8
Enbart högre importpriser	7,4	7,5
Faktisk utveckling	17,3	16,8

Källor: Konjunkturinstitutet och SCB.

KALKYL FÖR KOSTNADERNA FRÅN 2022 TILL 2023

En separat kalkyl har också gjorts för utvecklingen från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023, det vill säga utvecklingen över ett år. Beräkningarna för denna kortare period visar hur priserna utvecklats i förhållande till kostnadsutvecklingen det senaste året, som ett komplement till analysen av den längre perioden. Metoden är densamma som i baskalkylen från 2019. Samtliga antaganden och resultat för denna kalkyl finns i bilaga 2. Under denna kortare period steg KPIF med knappt 7 procent, och enligt modellen var denna ökning ungefär i linje med kostnadsökningen under perioden (se tabell 15). Det var framför allt priserna på vissa tjänster som steg mer än kostnaderna enligt modellberäkningen. Även konsumentpriserna på uppvärmning och livsmedel steg mer/sjönk mindre än de beräknade kostnaderna under perioden.

Tabell 15 Konsumentpriser

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

Antagande	KPIF	KPIF exklusive energi
Kalkyl med samma metod som i baskalkylen	6,8	7,9
Faktisk utveckling	6,9	8,2

Källor: Konjunkturinstitutet och SCB.

Referenser

- Glans, E. (2019) PRIOR – NIER’s input-output based cost push price model, Övrig publikation, Konjunkturinstitutet, september 2019.
- Hill, T. P. (1979) Profits and rates of return, OECD.
- Konjunkturinstitutet (2023) Utvecklingen av vinstandelar och enhetsvinster, Specialstudie december 2023.
- Konjunkturinstitutet (2022) Prissättning hos svenska företag under 2022, Specialstudie december 2022.
- Konjunkturinstitutet (2015) Lönebildningsrapporten 2015.
- Konjunkturinstitutet (2012) Lönebildningsrapporten 2012.
- Miller, R. E. och Blair, P. D. (2009) Input-Output Analysis, Foundations and Extensions, Cambridge University Press.
- SCB (2023) ”Svagare lönsamhet i dagligvaruhandeln”, nyhet 13 september 2023, SCB.

Bilaga 1: Antaganden och resultat för baskalkyl från andra kvartalet 2019

I denna bilaga redovisas de indata och antaganden om gjorts till baskalkylen för perioden andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023.

Tabell 16 och tabell 17 visar importprisutvecklingen som antagits i modellen. Siffrorna är tagna från den faktiska utvecklingen av deflatorerna för importen enligt nationalräkenskaperna, i publiceringen från augusti 2023. Eventuella revideringar därefter har inte kunnat beaktas. För produkten el har importdeflatorn inte använts.³⁵ Importdeflatorn för el påverkas av Svenska Kraftnäts flaskhalsintäkter. Det har medfört ett sjunkande importpris enligt nationalräkenskaperna (NR). Importprisindex enligt producentprisindexstatistiken (PPI) steg däremot kraftigt under samma period. Konjunkturinstitutet gör bedömningen att importprisutvecklingen enligt PPI ger en mer rättvisande bild av företagens kostnadsutveckling för el. Detta eftersom flaskhalsintäkterna tillfaller det statliga bolaget Svenska Kraftnät. För övriga produkter används nationalräkenskapernas deflatorer istället för importpriser enligt PPI, eftersom NR har en bredare täckning och definitioner som motsvarar modellens uppbyggnad.³⁶

---

³⁵ Branscherna D och E utgjorde en gemensam produktgrupp i modellversionen som användes till Specialstudien från 2022. I den Specialstudien nämndes att det hade varit lämpligt att enbart behandla el och gas som produkter med exogent givna priser, vilket alltså nu är möjligt. Produkten gasförsörjning (D352) har dock lagts ihop med fjärrvärme och fjärrkyla (D353). Det är enbart el som antas ha exogent satta priser denna gång. Gasanvändningen i Sverige är begränsad och har liten ekonomisk betydelse jämfört med exempelvis i Tyskland.

³⁶ Data från producentprisindex (PPI) används till att beräkna deflatorer i nationalräkenskaperna (NR). I grunden är det alltså i hög utsträckning samma uppgifter som ligger till grund för prisutvecklingen i PPI och i NR. Det kan dock finnas skillnader i täckningsgrad, avgränsningar och definitioner i PPI jämfört med NR. Eftersom modellen bygger på de tillgångs- och användningstabeller som NR tillhandahåller så innebär det att modellen har samma definitioner och täckningsgrad som NR.

Tabell 16 Importpriser för varor i baskalkyl från 2019

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023.

SPIN-kod	Produktgrupp	Prisutveckling
A01	Jordbruksprodukter	25,9
A02	Oförädlade skogsprodukter	44,6
A03	Fisk	46,4
B05-B06	Energimineraler	51,2
B07-B09	Metallmalmer och mineraler	50,4
C10	Livsmedel	39,7
C11	Drycker	17,7
C12	Tobak	34,9
C13-15	Textilier och kläder	24,6
C16-18	Papper och trävaror	37,4
C19	Raffinerade petroleumprodukter	44,0
C20-21	Kemikalier och läkemedel	36,5
C22	Gummi och plastvaror	21,6
C23	Tillverkade icke-metalliska mineraliska produkter	44,0
C24	Stål och metaller	53,9
C25	Bearbetade metallvaror utom maskiner och apparater	30,8
C26-27	Datorer, elektronik, elapparatur	13,0
C28	Övriga maskiner	19,0
C29-30	Motorfordon och andra transportmedel	20,4
C31-33	Möbler, installationer, reparationer och annan tillverkning	13,2
D351	El	106,8
D352-D353	Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	33,3
E	Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	46,8

Anm. Siffrorna förutom el (D351) avser den procentuella förändringen för importdeflatorer enligt nationalräkenskaperna, och motsvarar även de utvecklingstal som används i modellberäkningen. För produkten el används importprisutvecklingen enligt producentprisindex. Uppgifter för vissa produkter saknas på grund av att import inte sker eller på grund av datatillgänglighet. Produktgruppernas kod enligt SPIN-2015 anges i första kolumnen. Utvecklingen avser importpriserna i svenska kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 17 Importpriser för tjänster i baskalkyl från 2019

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023.

SPIN-kod	Produktgrupp	Prisutveckling
G	Handel	17,1
H491-H492	Järnvägstransport	16,6
H493	Kollektivtrafik, buss och taxi	14,8
H494-H495	Lastbils- och rörtransport (pipelines)	13,2
H50	Sjötransport	80,3
H51	Flygtransport	5,8
H52-H53	Post, kurir, och stödtjänster till transport	33,0
J	Informations- och kommunikationstjänster	13,1
K	Finans- och försäkring	22,0
M	Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	12,5
N	Uthyrning, fastighetservice och tjänster	15,9
P, Q	Vård- och utbildning	24,4
R	Kultur, nöje och fritid	41,4
	Konsumtion i utlandet	15,5

Anm. Siffrorna för avser den procentuella förändringen för importdeflaterer enligt nationalräkenskaperna, och motsvarar även de utvecklingstal som används i modellberäkningen. Vissa produkter saknas på grund av att import inte sker eller på grund av datatillgänglighet. Produktgruppernas kod enligt SPIN-2015 anges i första kolumnen. Utvecklingen avser importpriserna i svenska kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 18 visar antaganden om prisutvecklingen för exogent satta priser i inhemsk produktion och exogent satta komponenter i KPI och vilken datakälla som siffrorna är tagna från. De exogent satta priserna för inhemskt producerade produkter baseras huvudsakligen på den faktiska utvecklingen av hemmamarknadpriser enligt producentprisindexstatistiken.³⁷ För gruvmineraler används i stället prisutvecklingen för importdeflatoren, på grund av att uppgifter saknas i producentprisindex.³⁸ Priset på raffinerade petroleumprodukter sätts efter utvecklingen av prisindex för inhemsk tillgång eftersom hemmamarknadprisindex saknas. Priserna i offentlig försäljning sätts lika med den faktiska utvecklingen i nationalräkenskapernas deflator för offentlig försäljning. Två komponenter sätts exogent i beräkningen av KPIF och dess delindex. Den faktiska utvecklingen i det så kallade kapitalstocksindexet i KPI, som beror på historiska inköpspriser för bostäder, sätts exogent.³⁹ Utvecklingen av denna post i KPI beror inte på företagets prissättning, och läggs därför till för att ge en modellberäkning för den sammanvägda prisutvecklingen som är jämförbar med den som redovisas i KPI. Även den faktiska utvecklingen av fastighetsavgiften och tomträttsavgälden i KPI läggs in som ett exogent antagande, eftersom de beror på taxeringsvärdenas utveckling, och andra faktorer som inte har med företagets prissättning att göra.

³⁷ I modellen kan importpriserna och de inhemska priserna skilja sig åt. Exportpriserna i prismodellen antas däremot vara identiska med de inhemska priserna.

³⁸ Data saknas för vissa produkter på grund av statistiksekretess.

³⁹ Kapitalstocksindex är ett prisindex i KPI som används i beräkningen av räntekostnadskomponenten, och vars utveckling ska spegla utvecklingen i genomsnittliga anskaffningspriserna för ägda bostäder.

Tabell 18 Exogent antagen inhemsk prisutveckling i baskalkyl från 2019

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

SPIN-kod	Produktgrupp	Prisutveckling	Följer av prisutveckling i...
A01	Jordbruk	22,3	Hemmamarknadspris enligt PPI
A02	Oförädlade skogsprodukter	23,0	Hemmamarknadspris enligt PPI
B07-09	Metallmalmer och mineraler	50,4	Importdeflatorn för produktgruppen
C19	Raffinerade petroleumprodukter	43,7	Inhemsk tillgång enligt PPI
D351	EI	21,9	Hemmamarknadspris enligt PPI
O	Offentlig förvaltning och försvar	19,4	Deflator för offentlig försäljning
	Kapitalstocksindex i KPI	26,5	Faktisk utveckling i KPI
	Fastighetsavgift och tomträttsavgäld	14,4	Faktisk utveckling i KPI

Anm. PPI avser producentprisindexstatistiken. Inhemsk tillgång används för C19 eftersom uppgifter för hemmamarknadspriser saknas. Priserna enligt PPI är exklusive skatter och påslag.

Källa: SCB och Konjunkturinstitutet.

Den faktiska utvecklingen i enhetsarbetskostnaden (arbetskostnaden per producerad enhet) från det andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023 som lagts in exogent i modellberäkningen visas i tabell 19 och tabell 20. Eftersom statistiken över arbetskostnader och förädlingsvärden (och därmed enhetsarbetskostnaden) inte är lika disaggregerad som bransch/produktuppdelningen i modellen så används data på en något mer aggregerad nivå. Alla mindre delbranscher inom de större branschaggregaten antas ha haft samma utveckling.

Tabell 19 Antagen enhetsarbetskostnad i varubranscher i baskalkyl från 2019

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Bransch/produkt	Utveckling
Jordbruksprodukter	6,8
Skogsbruk	6,8
Fisk	6,8
Energimineraler	0,0
Gruvprodukter	52,2
Livsmedel	14,1
Drycker	14,1
Tobak	14,1
Kläder och textilier	32,4
Papper och trä	21,8
Raffinerade petroleumprodukter	-16,9
Kemi- och läkemedel	-16,9
Gummi- och plastvaror	36,3
Icke-metalliska mineraliska produkter	36,3
Stål- och metaller	22,2
Bearbetade metallvaror	22,2
Elektronik och elapparater	26,7
Maskiner	-4,3
Transportmedel	-1,8
Möbler, leksaker och annan tillverkning	13,6
Elproduktion och distribution	29,8
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	29,8
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	29,8
Byggtjänster	20,6

Anm. Antaganden motsvarande närmaste branschaggregat med tillgängliga data i nationalräkenskaperna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 20 Antagen enhetsarbetskostnad i tjänstebranscher

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Bransch/produkt	Utveckling
Handel	12,3
Järnvägstransport	40,2
Kollektivtrafik, buss och taxi	40,2
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	40,2
Sjötransport	40,2
Flygtransport	40,2
Post, kurir, och stödtjänster till transport	40,2
Hotell och restaurang	29,7
Informations- och kommunikationstjänster	2,0
Finans- och försäkring	17,1
Fastighetsförvaltning	9,8
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	17,4
Uthyrning, fastighetservice och tjänster	4,3
Vård- och utbildning	11,3
Kultur, nöje och fritid	18,8
Annan serviceverksamhet	13,5
Förvärvsarbete i hushåll	13,5

Anm. Antaganden motsvarande utvecklingen för närmaste branschaggregat med tillgängliga data i nationalräkenskaperna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 21 visar modellresultaten för konsumtionskategorier jämfört med utvecklingen enligt motsvarande kategorier i både KPI och enligt konsumtionsdeflatorerna. Tabellen är en fullständig redovisning som ligger till grund för tabell 1 och tabell 4.

Tabell 21 Prisutveckling i konsumentled i baskalkyl

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

COICOP-kod	Beskrivning	Modell	KPI	Deflator
01	Livsmedel	22,8	28,0	28,8
02	Alkohol och tobak	11,5	10,6	10,8
03	Kläder och skor	18,9	13,7	14,2
041	Hyra och bostadsrättsavgift	13,8	8,7	6,8
042	Imputerad hyra för små- och fritidshus	9,9	-	5,2
043	Bostadsreparation	19,3	-	27,4
045	Uppvärmning	21,3	24,0	29,6
051-052	Möbler och inredning	16,3	30,8	31,5
053-055	Vitvaror och husgeråd	17,5	14,3	17,7
056	Varor och tjänster för hushållsunderhåll	17,1	31,8	27,6
061-063 + 101 + 124	Vård och utbildning	17,0	10,8	10,7
071-072	Fordon och driftkostnader	16,8	20,6	20,0
073	Transporttjänster	38,1	25,0	23,4
08	Kommunikation	11,1	-8,1	-7,3
091-093+123	Fritidsvaror	16,5	6,4	6,9
094-095	Kultur	14,0	13,8	18,4
096 + 15	Utlandskonsumtion	14,9	27,7	14,6
111-112	Hotell och restaurang	23,4	18,2	19,0
121-122 + 127	Personlig vård och övriga tjänster	17,4	18,4	17,3
125-126	Bank- och försäkringstjänster	17,1	8,6	40,9
	Konsumtionsdeflatorn totalt	17,3		17,2

Anm. Tabellen visar prisutvecklingen i konsumentled baserad på kostnadsutvecklingen i baskalkylen för andra kvartalet 2019 till det andra kvartalet 2023 jämfört med den faktiska utvecklingen under samma period enligt KPI och nationalräkenskapernas deflatorer. Grupperingen av COICOP-kategorierna är gjord av Konjunkturinstitutet och beskrivningstexten är inte heltäckande. Se tabell 40 i bilaga 4 för en mer utförlig beskrivning av vad som ingår i de olika COICOP-grupperna. Konsumtionskategorin imputerad hyra för småhus (042) avser att spegla värdet av konsumtionen av eget boende som egentligen inte har ett verkligt observerbart pris. Den totala konsumtionsdeflatorn avser hushållens konsumtion exklusive ideella organisationers konsumtion. En för-enklad sammanvägning av COICOP-undergrupperna inom konsumtionskategorier enligt KPI har gjorts med årtill-månadsvikterna i KPI. Utlandskonsumtionen i KPI avser enbart COICOP 096.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Bilaga 2: Antaganden och resultat för kalkyl från andra kvartalet 2022

I denna bilaga visas fullständiga antaganden och resultat för den kortare perioden från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023. Antagandena i beräkningarna är exakt desamma som i baskalkylen för perioden från 2019 till 2023, men siffrorna är naturligtvis annorlunda.

Den antagna importprisutvecklingen visas i tabell 22 och tabell 23. Samtliga importpriser utom för el är hämtade från nationalräkenskaperna. Importpriset för el är baserat på utvecklingen enligt PPI-statistiken.

Tabell 22 Importpriser för varor i kalkyl från 2022

Procentuell förändring från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023.

SPIN-kod	Produktgrupp	Prisutveckling
A01	Jordbruksprodukter	7,6
A02	Oförädlade skogsprodukter	32,1
A03	Fisk	-4,3
B05-B06	Energimineraler	-22,1
B07-B09	Metallmalmer och mineraler	3,8
C10	Livsmedel	17,2
C11	Drycker	15,0
C12	Tobak	28,3
C13-15	Textilier och kläder	13,4
C16-18	Papper och trävaror	8,5
C19	Raffinerade petroleumprodukter	-23,8
C20-21	Kemikalier och läkemedel	0,8
C22	Gummi och plastvaror	13,0
C23	Tillverkade icke-metalliska mineraliska produkter	20,7
C24	Stål och metaller	-11,9
C25	Bearbetade metallvaror utom maskiner och apparater	5,5
C26-27	Datorer, elektronik, elapparatur	12,0
C28	Övriga maskiner	11,4
C29-30	Motorfordon och andra transportmedel	11,3
C31-33	Möbler, installationer, reparationer och annan tillverkning	9,2
D351	El	-48,0
D352-D353	Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	33,3
E	Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	-12,0

Anm. Siffrorna förutom el (D351) avser den procentuella förändringen för importdeflatorer enligt nationalräkenskaperna, och motsvarar även de utvecklingstal som används i modellberäkningen. Vissa produkter saknas på grund av att import inte sker eller på grund av datatillgänglighet. Produktgruppernas kod enligt SPIN-2015 anges i första kolumnen. För produkten el används importprisutvecklingen enligt producentprisindex.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 23 Importpriser för tjänster i kalkyl från 2022

Procentuell förändring från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

SPIN-kod	Produktgrupp	Prisutveckling
G	Handel	0,4
H491-H492	Järnvägstransport	16,7
H493	Kollektivtrafik, buss och taxi	12,8
H494-H495	Lastbils- och rörtransport (pipelines)	14,6
H50	Sjötransport	2,4
H51	Flygtransport	1,1
H52-H53	Post, kurir, och stödtjänster till transport	20,0
I	Hotell och restaurang	-
J	Informations- och kommunikationstjänster	12,6
K	Finans- och försäkring	16,9
M	Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	5,6
N	Uthyrning, fastighetservice och tjänster	0,7
P, Q	Vård- och utbildning	12,6
R	Kultur, nöje och fritid	9,0
	Konsumtion i utlandet	16,0

Anm. Siffrorna för avser den procentuella förändringen för importdeflater för det andra kvartalet 2023 enligt nationalräkenskaperna, och motsvarar även de utvecklingstal som används i modellberäkningen. Vissa produkter saknas på grund av att import inte sker eller på grund av datatillgänglighet. Produktgruppernas kod enligt SPIN-2015 anges i första kolumnen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

De antagna exogena priserna för den kortare perioden 2022 till 2023 visas i tabell 24.

Tabell 24 Exogent antagen inhemsk prisutveckling i kalkyl från 2022

Procentuell förändring från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

SPIN-kod	Produktgrupp	Prisutveckling	Följer av prisutveckling i...
A01	Jordbruk	-2,1	Hemmamarknadspris enligt PPI
A02	Oförädlade skogsprodukter	19,6	Hemmamarknadspris enligt PPI
B07-09	Metallmalmer och mineraler	3,8	Importdeflatoren för produktgruppen
C19	Raffinerade petroleumprodukter	-25,3	Inhemsk tillgång enligt PPI
D351	EI	-22,2	Hemmamarknadspris enligt PPI
O	Offentlig förvaltning och försvar	7,0	Deflator för offentlig försäljning
	Kapitalstocksindex i KPI	5,9	Faktisk utveckling i KPI
	Fastighetsavgift och tomträttsavgäld	4,0	Faktisk utveckling i KPI

Anm. PPI avser producentprisindex. Inhemsk tillgång används för C19 eftersom uppgifter för hemmamarknadspriser saknas. Priserna enligt PPI är exklusive skatter och påslag.

Källa: SCB.

Enhetsarbetskostnaden har ökat kraftigt det från 2022 till 2023 i vissa branscher. Utvecklingen visas i tabell 25 och tabell 26.

Tabell 25 Antagen enhetsarbetskostnad i varubranscher i kalkyl från 2022

Procentuell förändring från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

Bransch/produkt	Utveckling
Jordbruksprodukter	1,1
Oförädlade skogsprodukter	1,1
Fisk	1,1
Metallmalmer och mineraler	18,0
Livsmedel	14,2
Drycker	14,2
Tobak	14,2
Textilier och kläder	15,3
Papper och trävaror	14,0
Raffinerade petroleumprodukter	5,0
Kemikalier och läkemedel	5,0
Gummi och plastvaror	20,9
Tillverkade icke-metalliska mineraliska produkter	20,9
Stål och metaller	11,7
Bearbetade metallvaror utom maskiner och apparater	11,7
Datorer, elektronik, elapparatur	16,8
Övriga maskiner	-3,6
Motorfordon och andra transportmedel	-13,5
Möbler, installationer, reparationer och annan tillverkning	5,8
El	8,3
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	8,3
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	8,3
Byggtjänster	9,3

Anm. Antaganden motsvarande närmaste branschaggregat med tillgängliga data i nationalräkenskaperna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 26 Antagen enhetsarbetskostnad i tjänstebranscher i kalkyl från 2022

Procentuell förändring från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

Bransch/produkt	Utveckling
Handel	15,0
Järnvägstransport	14,9
Kollektivtrafik, buss och taxi	14,9
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	14,9
Sjötransport	14,9
Flygtransport	14,9
Post, kurir, och stödtjänster till transport	14,9
Hotell och restaurang	15,5
Informations- och kommunikationstjänster	-3,2
Finans- och försäkring	10,3
Fastighetsförvaltning	0,8
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	6,9
Uthyrning, fastighetservice och tjänster	3,4
Vård- och utbildning	3,1
Kultur, nöje och fritid	-5,0
Annan serviceverksamhet	0,3
Förvärvsarbete i hushåll	0,3

Anm. Antaganden motsvarande utvecklingen för närmaste branschaggregat med tillgängliga data i nationalräkenskaperna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

För perioden från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023 var skillnaderna mellan den faktiska prisutvecklingen och den prisutveckling som enligt modellen beräknas vara förenlig med kostnadsökningen inte särskilt stora i de bredare prisindexen i KPI. De faktiska energipriserna sjönk något mer medan de faktiska priserna på tjänster och för boende steg lite mer, se tabell 27.

Tabell 27 Konsumentpriser i kalkyl från 2022

Procentuell förändring från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

Delindex	Modell	Faktisk förändring
KPIF	6,8	6,9
KPIF-XE	7,9	8,2
Varor	10,1	9,7
Tjänster	7,1	7,7
Boende	4,0	5,5
Energi	-6,8	-8,1
Konsumtionsdeflatorn	7,0	7,8

Anm. Kolumnen 'modell' avser den modellberäknade prisutvecklingen förenlig med kostnadsökningarna från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023. Energi i KPI avser drivmedel, el, fjärrvärme och pellets. Varor och tjänster exkluderar energi och konsumtionen direkt knuten till boendet som exempelvis hyror, reparationsvaror, renhållning, med mera. KPIF-XE är KPIF exklusive energi.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 28 visar den modellberäknade utvecklingen i konsumentpriser jämfört med nationalräkenskapernas konsumtionsdeflatorer (utom för bank- och försäkringstjänster där jämförelsen är mot KPI). Kategorierna är sorterade efter differensen mellan modell- och faktisk utveckling. Tabell 29 visar den osorterade modellberäknade utvecklingen i konsumentpriser jämfört med både KPI och nationalräkenskapernas konsumtionsdeflatorer.

Tabell 28 Konsumentpriser i kalkyl från 2022

Procentuell utveckling respektive procentenheter, andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023.

	Modell	Faktisk	Differens
Kultur	2,8	11,9	9,1
Varor och tjänster för hushållsunderhåll	6,5	13,5	7,0
Uppvärmning	-6,2	-1,4	4,8
Livsmedel	10,7	14,9	4,2
Personlig vård och övriga tjänster	4,5	7,8	3,3
Transporttjänster	10,4	13,6	3,2
Möbler och inredning	10,0	11,7	1,7
Hyra och bostadsrättsavgift	2,9	2,6	-0,3
Vård och utbildning	5,8	5,0	-0,8
Fritidsvaror	9,3	8,1	-1,2
Hotell och restaurang	9,7	7,5	-2,2
Alkohol och tobak	8,0	5,4	-2,6
Vitvaror och husgeråd	10,7	7,6	-3,1
Fordon och driftkostnader	6,0	2,7	-3,3
Kläder och skor	11,2	7,6	-3,6
Kommunikation	5,4	1,1	-4,3
Bostadsreparation	9,3	2,1	-7,2
Bank- och försäkringstjänster*	10,0	2,2	-7,8

Anm. 'Modell' avser den modellberäknade utvecklingen förenlig med kostnadsökningen från andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023. Differensen avser faktisk utveckling minus modellberäknad utveckling. * Den faktiska utvecklingen avser konsumtionsdeflaterer enligt nationalräkenskaperna för samtliga kategorier utom bank- och försäkringsavgifter som avser KPI-statistiken. En fullständig redovisning finns i Tabell 29.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 29 Konsumentpriser i kalkyl från 2022

Procentuell utveckling andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023

COICOP-kod		Modell	KPI	Deflator
01	Livsmedel	10,7	14,5	14,9
02	Alkohol och tobak	8,0	5,4	5,4
03	Kläder och skor	11,2	7,4	7,6
041	Hyra och bostadsrättsavgift	2,9	4,0	2,6
043	Bostadsreparation	9,3	-	2,1
042	Imputerad hyra i små- och fritidshus	3,8	-	3,9
045	Uppvärmning	-6,2	-5,2	-1,4
051-052	Möbler och inredning	10,0	11,6	11,7
053-055	Vitvaror och husgeråd	10,7	6,9	7,6
056	Varor och tjänster för hushållsunderhåll	6,5	15,6	13,5
061-063 + 101 + 124	Vård och utbildning	5,8	5,6	5,0
071-072	Fordon och driftkostnader	6,0	1,3	2,7
073	Transporttjänster	10,4	13,4	13,6
08	Kommunikation	5,4	1,0	1,1
091-093+123	Fritidsvaror	9,3	7,6	8,1
094-095	Kultur	2,8	6,9	11,9
096 + 15	Utlandskonsumtion	14,6	17,3	13,2
111-112	Hotell och restaurang	9,7	7,2	7,5
121-122 + 127	Personlig vård och övriga tjänster	4,5	7,6	7,8
125-126	Bank- och försäkringstjänster	10,0	2,2	20,4
	Konsumtionsdeflatorn totalt	7,0		7,8

Anm. 'Modell' avser den modellberäknade utvecklingen förenlig med kostnadsökningen från andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023. Grupperingen av COICOP-kategorierna är gjord av Konjunkturinstitutet och beskrivningstexten är inte heltäckande. Se tabell 40 i bilaga 4 för en mer utförlig beskrivning av vad som ingår i de olika COICOP-grupperna. Konsumtionskategorin imputerad hyra för småhus (042) avser att spegla värdet av konsumtionen av eget boende som egentligen inte har ett verkligt observerbart pris. Den totala konsumtionsdeflatorn avser hushållens konsumtion exklusive ideella organisationers konsumtion.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

I producentled steg priset på maskiner och transportmedel mer än de beräknade kostnaderna från andra kvartalet 2022 medan exempelvis priset på papper och trä steg mindre än de beräknade kostnaderna (se tabell 30). Inom tjänsterna var det exempelvis kultur- och servicepriserna som steg mer än de beräknade kostnaderna (se tabell 31).

Tabell 30 Producentpriser för varor i kalkyl från 2022

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023

	Modell	Faktisk utveckling
Jordbruksprodukter	Exogen	-0,4
Skogsbruk	Exogen	19,1
Fisk	2,4	7,6
Gruvprodukter	Exogen	-
Livsmedel	8,1	11,9
Drycker	9,9	12,8
Tobak	12,1	0,9
Kläder och textilier	10,8	11,3
Papper och trä	10,9	-4,7
Raffinerade petroleumprodukter	Exogen	-27,6
Kemi- och läkemedel	4,1	(H) 2,6
Gummi- och plastvaror	10,5	8,2
Icke-metalliska mineraliska produkter	10,3	12,6
Stål- och metaller	2,4	0,6
Bearbetade metallvaror	5,8	3,6
Elektronik och elapparater	10,8	13,4
Maskiner	2,3	13,0
Transportmedel	1,2	8,5
Möbler, leksaker och annan tillverkning	6,0	8,4
Elproduktion och distribution	Exogen	-23,2
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	5,7	(H) 6,3
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	5,7	-3,1
Byggtjänster	7,7	-

Anm. 'Modell' avser den modellberäknade utvecklingen förenlig med kostnadsökningen från andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023. För vissa produkter saknas data över producentprisets utveckling. I enstaka fall där producentpris saknas finns data för hemmamarknadsprisets utveckling, dessa är markerade med ett (H). Priser som satts exogent visas med texten "Exogen".

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 31 Producentpriser för tjänster i kalkyl från 2022

Procentuell utveckling från andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023

	Modell	Producentpris
Handel	10,3	-
Järnvägstransport	8,6	6,3
Kollektivtrafik, buss och taxi	9,0	5,7
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	7,5	5,3
Sjötransport	6,9	1,5
Flygtransport	2,0	-
Post, kurir, och stödtjänster till transport	9,8	-3,6
Hotell och restaurang	9,8	8,5
Informations- och kommunikationstjänster	1,3	3,9
Finans- och försäkring	9,5	-
Fastighetsförvaltning	2,9	6,0
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	6,3	3,4
Uthyrning, fastighetsservice och tjänster	4,7	6,2
Vård- och utbildning	3,8	-
Kultur, nöje och fritid	0,3	8,2
Annan serviceverksamhet	2,1	7,8

Anm. 'Modell' avser den modellberäknade utvecklingen förenlig med kostnadsökningen från andra kvartalet 2022 till det andra kvartalet 2023.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 32 visar modellresultaten i jämförelse med vinstandelens faktiska utveckling från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023. Överlag är resultaten samstämmiga: I de flesta fall där de faktiska producentpriserna har ökat mer än kostnaderna enligt modellen så har också vinstandelen ökat och vice versa.

Tabell 32 Inhemska produktpriser och vinstandelar

Procentuell förändring, förändring i standardavvikelser respektive tendens, utveckling från andra kvartalet 2022 till andra kvartalet 2023

Produkt	Beskrivning	Modell	Faktisk utveckling	Vinstandel förändring	Pris jmf modell	Vinstandel utveckling
1-3	Jordbruk, skogsbruk, fiske	3,2	5,7	0,4	+	+
7-9	Gruvor	11,8	Saknas	-0,6		-
10-12	Livsmedel drycker och tobak	7,6	11,5	0,4	+	+
13-15	Textil	10,3	11,3	-1,3	+	--
16-18	Skog	10,1	-4,7	-0,4	--	-
19-21	Kemi, petroleum och läkemedel ¹	-3,2	Saknas	0,2		0
22-23	Gummi- och plastvaror, samt icke metalliska mineraliska produkter	9,3	10,2	-0,4	0	-
24-25	Stål och metall	3,4	2,1	-0,2	-	0
26-27	Datorer, elektronik och elapparater	10,4	13,4	-0,2	+	0
28	Övrig maskinindustri	2,1	13,0	1,1	++	++
29-30	Motorfordon och andra transportmedel	0,7	8,5	1,3	++	++
31-33	Möbler, leksaker och annan tillverkning	5,4	8,4	0,6	+	+
35-39	El, gas, värme, vatten	5,6	Saknas	-2,2		--
41-43	Bygg	6,6	Saknas	-0,4		-
45-47	Handel ²	9,6	Saknas	-0,7		-
49-53	Transporttjänster	7,4	1,5	-2,2	--	--
55-56	Hotell- och restaurangtjänster	10,6	8,5	-0,4	-	-
58-63	IKT-tjänster	0,8	3,9	0,7	+	+
64-66	Finansiella tjänster	9,4	Saknas	-0,3		-
69-75	Juridik, ekonomi, teknik	6,2	3,4	-1,0	-	-
77-82	Uthyrning, fastigh., resetj.	4,4	6,2	0,0	+	0
90-93	Kultur, nöje, fritid	0,4	8,2	0,5	++	+
94-98	Annan service-verksamhet, etc. ³	2,0	7,8	0,8	+	+

Anm. Faktisk utveckling för producentpriser enligt producentprisindex. I kolumnen "faktisk jmf modell" har skillnader mellan modellens priser och faktiska priser i intervallet mellan 1 procentenhet och 5 procentenheter markerats med ett +/- och skillnader större än 5 procentenheter med ++/--. I kolumnen "Vinstandel utveckling" har förändringar mellan 0,3 och 1 standardavvikelse markerats med +/- . Förändringar större än 1 standardavvikelse har markerats med ++/--. Förändringar som inte faller inom intervallen markeras med 0. Standardavvikelsen har beräknats med utgångspunkt i de historiska förändringarna i vinstandelarna över motsvarande tidsintervall, det vill säga förändringen över 4 kvartal. ¹ Raffinerade petroleumprodukter (C19) är exogen. Data för Läkemedel (C21) saknas. ² Avser handelsmarginalen/påslaget, och inte de varor som säljs. ³ Faktisk utveckling exkluderar förvävsarbete i hushåll och hushållens produktion för eget bruk (T).

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Bilaga 3: Jämförelse av prisutveckling i baskalkyl och partiella kalkyler

I baskalkylen har de flesta priserna tillåtits variera endogent med kostnaderna. I detta avsnitt görs i stället en partiell analys av enskilda branschens prisutveckling där alla andra priser i ekonomin (utom branschens egna) tas som givna. En fördel med en partiell analys är att det ger en renare bild av hur enskilda branschens kostnadsutveckling har varit *givet alla andra priser i ekonomin än branschens egna*. Den partiella analysen ger i vissa avseenden ett mer rättvisande svar på frågan hur enskilda branscher ändrat sina priser relativt sina kostnader. I baskalkylen fångas alla interaktioner mellan branscher upp i hela det sinsemellan beroende system som ekonomin i verkligheten är. Det pris som en vanlig modellkalkyl ger för en enskild produkt är en beräkning betingad på den modellberäknade prisutvecklingen för alla andra produkter i ekonomin. I detta avsnitt redovisas istället resultaten av ett stort antal partiella kalkyler där prisutvecklingen för en enskild produkt är betingad på den *faktiska* prisutvecklingen för alla andra produkter i ekonomin. För att kunna redovisa dessa resultat har alltså lika många modellberäkningar gjorts som det finns produkter i modellen. Varje siffra för ett modellberäknat produktpris härrör från en separat modellkalkyl där endast priset på den enskilda produkten ifråga har tillåtits vara endogent kostnadsbestämt.

Ordningen för vilken faktisk prisutveckling som antas för övriga produkter har i denna studie varit att i första hand använda hemmamarknadsprisernas utveckling. Tyvärr saknas uppgifter om hemmamarknadsprisernas utveckling för flera produkter. I de fallen används producentpriset (det vill säga hemmamarknadspris och exportpris sammanvägt). Om producentpriset saknas så används priset för inhemsk tillgång. För ett fåtal produkter saknas underlag för prisutvecklingen i producentled, och i dessa fall används importdeflatorn i de fall import av produkten är vanligt förekommande. För handeln, finansiella tjänster, vård och utbildning och fritidstjänster används inte importdeflatorn. För dessa produkter används den skattade prisutvecklingen från baskalkylen. Den antagna inhemska prisutvecklingen för de produkter vars priser hålls exogena visas i tabell 33 och tabell 34. Beräkningarna är samtliga baserade på kostnadsutvecklingen från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023. Utvecklingen i enhetsarbetskostnad och importpriser är samma som i baskalkylen.

Tabell 33 Exogent antagna varupriser i producentled i partiella kalkyler

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Produktgrupp i modell	Antagen inhemsk produktprisutveckling	Följer prisutveckling i
Jordbruk	22,3	Hemmamarknadspris
Oförädlade skogsprodukter	23,0	Hemmamarknadspris
Fisk	36,1	Producentpris
Metallmalmer och mineraler	50,4	Importdeflatorn
Livsmedel	36,6	Hemmamarknadspris
Drycker	18,9	Producentpris
Tobak	34,9	Importdeflatorn
Textilier och kläder	26,7	Producentpris
Papper och trävaror	27,3	Hemmamarknadspris
Raffinerade petroleumprodukter	42,2	Producentpris
Kemikalier och läkemedel	49,2	Hemmamarknadspris
Gummi och plastvaror	35,3	Hemmamarknadspris
Tillverkade icke-metalliska mineraliska produkter	36,6	Hemmamarknadspris
Stål och metaller	61,6	Hemmamarknadspris
Bearbetade metallvaror utom maskiner och apparater	32,8	Hemmamarknadspris
Datorer, elektronik, elapparatur	28,7	Hemmamarknadspris
Övriga maskiner	25,1	Hemmamarknadspris
Motorfordon och andra transportmedel	17,4	Hemmamarknadspris
Möbler, installationer, reparationer och annan tillverkning	22,2	Hemmamarknadspris
El	21,9	Hemmamarknadspris
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	7,4	Hemmamarknadspris
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	32,8	Hemmamarknadspris
Byggtjänster	21,4	Modellskattning

Anm. Den antagna inhemska produktprisutvecklingen i modellen avser prisutvecklingen för produkten i producentled (exklusive skatter/moms och handels påslag). Den mest rättvisande motsvarigheten för dessa priser i verkligheten är hemmamarknadsprisindex. I vissa fall saknas uppgifter för hemmamarknadsprisets utveckling och då används de alternativa källor som anges i högra kolumnen i denna tabell. Koder enligt SPIN-2015 finns i tabell 37.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 34 Exogent antagna tjänstepriser i producentled i partiella kalkyler

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

Produktgrupp i modell	Antagen inhemsk prisutveckling	Följer utvecklingen enligt
Handel	15,7	Modellskattning
Järnvägstransport	16,6	Importdeflatorn
Kollektivtrafik, buss och taxi	20,9	Producentpris
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	23,4	Producentpris
Sjötransport	86,8	Producentpris
Flygtransport	5,8	Importdeflator
Post, kurir, och stödtjänster till transport	27,7	Producentpris
Hotell och restaurang	16,9	Producentpris
Informations- och kommunikationstjänster	9,2	Producentpris
Finans- och försäkring	17,0	Modellskattning
Små- och fritidshus	9,9	Modellskattning
Fastighetsförvaltning	14,4	Producentpris
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	11,5	Producentpris
Uthyrning, fastighetservice och tjänster	13,4	Producentpris
Offentlig förvaltning och försvar	19,4	Deflator för offentlig försäljning
Vård- och utbildning	12,9	Modellskattning
Kultur, nöje och fritid	17,8	Modellskattning
Annan serviceverksamhet	16,7	Producentpris
Förvärsarbete i hushåll	13,5	Modellskattning

Anm. Data för hemmamarknadspriser på tjänster startar år 2020 och kan därför inte användas som underlag för den antagna prisutvecklingen från 2019. Koder enligt SPIN-2015 finns i tabell 38.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

PARTIELLA RESULTAT FÖR ENSKILDA PRODUKTER I KALKYL FRÅN 2019

Resultaten från de partiella beräkningarna redovisas i tabell 35 och tabell 36 nedan. Kolumnen 'partiell' visar den prisutveckling för produkten ifråga som är förenlig med de kostnadsökningar som uppstår i produktionen betingat på den faktiska prisutvecklingen för samtliga övriga produkter. Innehållet i varje rad i kolumnen 'Partiell' är alltså resultatet av separata beräkningar med prismodellen PRIOR. Resultaten från baskalkylen och den faktiska utvecklingen visas som jämförelse. Överlag är det små skillnader i prisutveckling mellan de partiella beräkningarna och baskalkylen.

Tabell 35 Varupriser i producentled i partiella kalkyler

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

	Baskalkyl	Partiell	Faktisk
Jordbruksprodukter	Exogen	18,4	24,8
Skogsbruk	Exogen	15,5	23,2
Fisk	15,7	16,6	36,1
Gruvprodukter	Exogen	40,1	-
Livsmedel	22,5	22,6	37,4
Drycker	20,4	22,2	18,9
Tobak	16,1	15,7	-
Kläder och textilier	26,7	28,2	26,7
Papper och trä	24,0	24,6	28,1
Raffinerade petroleumprodukter	Exogen	41,8	42,2
Kemi- och läkemedel	8,3	8,3	(H) 49,2
Gummi- och plastvaror	28,1	30,9	36,4
Icke-metalliska mineraliska produkter	30,8	32,3	36,8
Stål- och metaller	32,8	33,5	61,7
Bearbetade metallvaror	26,6	30,1	33,0
Elektronik och elapparater	22,7	24,1	25,7
Maskiner	10,9	12,0	25,3
Transportmedel	13,1	13,4	16,3
Möbler, leksaker och annan tillverkning	18,1	19,1	23,6
Elproduktion och distribution	Exogen	25,9	31,3
Gas, fjärrvärme och fjärrkyla	26,0	26,5	(H) 7,4
Vatten, avlopp, sanitet, återvinning	24,2	24,7	35,1
Byggtjänster	21,4	21,3	-

Anm. Kolumnen 'Partiell' visar resultaten från de partiella kalkyler där kostnadsutvecklingen för varje produkt var för sig beräknats utifrån den faktiska prisutvecklingen för alla andra produkter. Resultaten från baskalkylen visas som jämförelse. Faktisk utveckling avser producentprisindex från PPI-statistiken. Ett (H) visar att producentpris saknas och att hemmamarknadspris använts istället. Ett streck visar att prisstatistik saknas helt.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 36 Tjänstepriser i producentled i partiella kalkyler

Procentuell förändring från andra kvartalet 2019 till andra kvartalet 2023

	Baskalkyl	Partiell	Faktisk
Handel	15,7	15,8	-
Järnvägstransport	28,3	28,6	-
Kollektivtrafik, buss och taxi	29,9	29,7	20,9
Lastbils- och rörtransport (pipelines)	31,2	31,3	23,4
Sjötransport	32,9	32,6	86,8
Flygtransport	30,4	30,5	12,3
Post, kurir, och stödtjänster till transport	29,8	28,1	27,7
Hotell och restaurang	23,6	25,6	16,9
Informations- och kommunikationstjänster	7,6	7,4	9,2
Finans- och försäkring	17,0	16,8	-
Fastighetsförvaltning	13,8	13,9	14,4
Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	17,4	17,7	11,5
Uthyrning, fastighetservice och tjänster	11,0	10,6	13,4
Vård- och utbildning	12,9	13,2	-
Kultur, nöje och fritid	17,8	18,3	-
Annan serviceverksamhet	15,3	15,3	16,7

Anm. Kolumnen 'Partiell' visar resultaten från de partiella kalkyler där kostnadsutvecklingen för varje produkt var för sig beräknats utifrån den faktiska prisutvecklingen för alla andra produkter. Resultaten från baskalkylen visas som jämförelse. Faktisk utveckling avser producentpriser från Tjänsteprisindex. Ett streck visar att prisstatistik saknas helt.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Bilaga 4: Produktkoder och konsumtionskategorier

De bransch och produktkoder som ingår i produktgrupperna i modellen och i flertalet av tabellerna anges i tabell 37 och tabell 38.

Tabell 37 Produkter/branscher avseende varor i modellen

SPIN-2015/SNI 2007-kod	Produkt/Bransch
A01	Jordbruksprodukter
A02	Skogsbruk
A03	Fisk
B05-06	Energimineraler
B, excl. B05-06	Gruvprodukter
C10	Livsmedel
C11	Drycker
C12	Tobak
C13-15	Kläder och textilier
C16-18	Papper och trä
C19	Raffinerade petroleumprodukter
C20-21	Kemi- och läkemedel
C22	Gummi- och plastvaror
C23	Icke-metalliska mineraliska produkter
C24	Stål- och metaller
C25	Bearbetade metallvaror
C26-27	Elektronik och elapparater
C28	Maskiner
C29-30	Transportmedel
C31-33	Möbler, leksaker och annan tillverkning
D351	Elproduktion och distribution
D352-D353	Gas, fjärrvärme och fjärrkyla
E	Vatten, avlopp, sanitet, återvinning
F	Byggtjänster

Anm. Inhemsk produktion av energimineraler förekommer ej. Därför finns energimineraler inte med i samtliga tabeller. Se sni2007.scb.se för en utförlig beskrivning av vad som ingår i de olika branscherna.

Källa: SCB.

Tabell 38 Produkter/branscher avseende tjänster i modellen

SPIN-2015/SNI 2007 kod	Produkt/Bransch
G	Handel
H491-H492	Järnvägstransport
H493	Kollektivtrafik, buss och taxi
H494-H495	Lastbils- och rörtransport (pipelines)
H50	Sjötransport
H51	Flygtransport
H52-H53	Post, kurir, och stödtjänster till transport
I	Hotell och restaurang
J	Informations- och kommunikationstjänster
K	Finans- och försäkring
L68201A, L68201B, L68A	Små- och fritidshus
L, excl. L68201A, L68201B, L68A	Fastighetsförvaltning
M	Ekonomiska, tekniska, juridiska tjänster
N	Uthyrning med mera
P, Q	Vård- och utbildning
R	Kultur, nöje och fritid
S	Annan serviceverksamhet
T	Förvärvsarbete i hushåll

Anm. Förvärvsarbete i hushåll är med i modellen men visas ej i tabeller eftersom det avser hushållens produktion för eget bruk. Offentlig förvaltning och försvar (SNI-kod O) ingår i modellen för att fånga upp kostnadsutvecklingen från priserna i offentlig försäljning. Små- och fritidshus är en bransch vars produktionsvärde och priser är imputerat och redovisas därför inte i resultaten. Se sni2007.scb.se för en utförlig beskrivning av vad som ingår i de olika branscherna.

Källa: SCB.

I tabeller där prismodellens resultat jämförs med vinstandelens utveckling är branscherna på en mer aggregerad nivå än den som används i prismodellen. Koder för de branscher som visas i de tabellerna framgår i tabell 39.

Tabell 39 Produkt och bransch kategorier i tabeller med jämförelser mot vinstandelens utveckling

Beskrivning	SNI 2007/SPIN-2015
Jordbruk, skogsbruk, fiske	1-3
Gruvor	7-9
Livsmedel, drycker och tobak	10-12
Textil	13-15
Skog	16-18
Kemi, petroleum och läkemedel	19-21
Gummi- och plastvaror, samt icke metalliska mineraliska produkter	22-23
Stål och metall	24-25
Datorer, elektronik och elapparater	26-27
Övrig maskinindustri	28
Motorfordon och andra transportmedel	29-30
Möbler, leksaker och annan tillverkning	31-33
El, gas, värme, vatten	35-39
Bygg	41-43
Handel ³	45-47
Transporttjänster	49-53
Hotell- och restaurangtjänster	55-56
IKT-tjänster	58-63
Finansiella tjänster	64-66
Juridik, ekonomi, teknik	69-75
Uthyrning, fastigh., resetj.	77-82
Kultur, nöje, fritid	90-93
Annan service-verksamhet, etc.	94-98

Källa: SCB.

Tabell 40 Förklaring av konsumtionskategorier/COICOP-koder

COICOP-kod	Beskrivning	Huvudssakligt innehåll
01	Livsmedel	Spannmålsprodukter, bröd, kött och fisk, mejeriprodukter, ägg, frukt och grönt, kaffe, alkoholfria drycker, godis, färdigrätter med mera.
02	Alkohol och tobak	Sprit, vin, öl cigaretter, snus med mera.
03	Kläder och skor	Kläder (dam, herr, barn och sport), skor, tyg och lagning.
041	Hyra och bostadsrättsavgift	Betald hyra och avgift (inklusive garage) för hyresrätter och bostadsrätter.
042	Imputerad hyra i små- och fritidshus	En fiktiv imputerad hyra som är avsedd att spegla kostnaden/värdet av eget boende.
043	Bostadsreparation	Reparation och underhåll (vattenförsörjning, sophämtning, avloppsrensning ingår ej).
045	Uppvärmning	Elektricitet, gas, övriga bränslen och fjärrvärme.
051–052	Möbler och inredning	Möbler och golvbeläggningar och reparationer av dessa. Inredning och textilier, exempelvis tavlor m.m.
053–055	Vitvaror och husgeråd	Större och mindre hushållsutrustning, exempelvis kylskåp och kaffebryggare, samt vektyg och redskap för hus och trädgård. Ingår även glas, porslin och bestick samt lagning av dessa.
056	Varor och tjänster för hushållsunderhåll	Rengöringsprodukter för hemmet och andra hushållsartiklar (exempelvis påsar och hushållspapper) samt hushållstjänster för skötsel av hemmet, slamsugning och hyra av möbler.
061–063+ 101+124	Vård och utbildning	Medicinska produkter och utrustning. Läkemedel, hälsokost, glasögon, sjukhusvård med mera. Även utbildning (förskola- till forskarutbildning) och social trygghet; hemtjänst, tolk, lekpark med mera.
071–072	Fordon och driftkostnader	Inköp av fordon, nya och begnande, samt reserverdelar och tillbehör (exempelvis bildäck, reparation och bensin och diesel till bil). Ingår även hyra av fordon och broavgift.
073	Transporttjänster	Passagerartransport med järnväg (exempelvis tåg) och på landsväg (exempelvis buss). Ingår även taxi, färdtjänst och flygbiljetter inrikes.
08	Kommunikation	Posttjänster, telefonutrustning och tjänster för fasta nättjänster och mobiltelefoni.
091–093+ 123	Fritidsvaror	Multimedia, båt, husvagn, idrottsartiklar, musikinstrument, hobbyer, djur med mera. Ingår även prylar som smycken, solglasögon och paraply.
094–095	Kultur	Kultur-, idrott- och fritidstjänster samt tidningar, böcker och skrivmaterial.
096 + 15	Utlandskonsumtion	Paketresor, inrikes och utrikes, samt hushållens övriga konsumtion i utlandet.
111–112	Hotell och restaurang	Restaurang, kafé, catering, pub, hotell, camping med mera.
121–122+127	Personlig vård och övriga tjänster	Frisör, skönhetsalong och personlig vård; hårtork, skönhetsprodukter, toapapper, blöjor med mera. Här ingår även övriga tjänster som begravnings, advokat, böter, värdering av hus med mera.
125–126	Bank- och försäkringstjänster	Samtliga försäkringar och övriga finansiella tjänster som bankavgifter.

Anm. Se Eurostats klassifikationsbeskrivning ECOICOP på ec.europa.eu/eurostat för en mer detaljerad beskrivning av innehållet i grupperna. Grupp 15 representerar svensk konsumtion i utlandet, denna kategori ligger utanför den ändamålsfördelade konsumtionen. Notera att det finns flera versioner av COICOP-klassificeringar, den version som används i denna studie är samma som används i nationalräkenskaperna vid tidpunkten för rapportens framtagande.

Källa: SCB och Eurostat.